

Pesäpuu ry

VALTAKUNNALLINEN
LASTENSUOJELUJÄRJESTÖ

Toimintakertomus

2017

SISÄLLYSLUETTELO

Visio ja missio	3
Yleistä	3
MONITOIMIJAINEN PERHEHOITO	8
PRIDE – Perhehoidon kokonaisuuden kehittäminen	9
SISUKAS – Sisukkaasti koulupolulla	18
PePPi-hanke 2012–2017	23
#Munperheet – kohti suunnitelmallista perheejälleenyhdistämistä 2017–2020	27
LASTEN JA NUORTEN OSALLISUUS JA KOKEMUSASIAINTUNTIJUUS	32
3–5-vuotiaat Kirahvit	34
6–10-vuotiaat Salapoliisit	39
Nuoret 13–21-vuotiaat	45
LASTENSUOJELUN ARVIOINTI	54
Lapsilähtöinen palvelutarpeen arviointi -malli	56
Pysäkkimalli huostaanoton ja sijaishuollon tarpeen arviointiin	59
Systeeminen lastensuojelu	62
TOIMINNAN TUKI	66
Toimintaympäristö ja tavoitteet	67
Toiminta	67
Vaikutukset ja jatkokehittäminen	70
Henkikösthallinto	71
LIITE 1 Edustukset	73

Visio ja missio

Pesäpuu ry on vuonna 1998 perustettu valtakunnallinen lastensuojelujärjestö. Yhdistyksen tarkoituksena on kehittää lastensuojelua ja sen perhehoitoa, vahvistaa siinä lapsen osallisuutta ja kuulluksi tuleamista sekä edistää lapsen terveyden, kehityksen ja hyvinvoinnin toteutumista.

Pesäpuun visio on, että jokainen lapsi lastensuojelussa on turvassa, osallinen ja arvokas. Lupauksemme lapselle on, että teemme kaikkemme tavoitteen saavuttamiseksi. Pesäpuun arvot ovat lapsilähtöisyys, rohkeus, kumppanuus, vaikuttavuus ja elämyksellisyys.

Yleistä

Lastensuojelun toimintaympäristö

Toimintavuotena Suomen hallitus muutti hieman perhepolitiikkansa suuntaa perheiden vyön kiristyksestä toimintamahdollisuuksia elvyttävään suuntaan. Varhaiskasvatuksen elvytykset näkyvät 2018 päiväkotimaksujen pienentymisenä ja joidenkin opetukseen suunnattujen leikkauksien perumisena sekä määrärahojen lisäyksinä. Nähtäväksi jää, miten eduskunnassa joulukuussa 2017 hyväksytty uusi alkoholilaki ja kauppojen myyntioikeuksien laajeneminen vaikuttavat lasten ja perheiden elämään. Toimintavuonna jatkuivat myös laajat rakenteelliset maakunta- ja sote-uudistukset lukuisine lainsäädäntötarkistuksineen. Lape-ohjelma jalkautui lopulta konkreettisina osahankkeina maakuntiin. Selvää on, että ohjelman tulee jatkua pitkälle 2020 luvulle, että toimintakulttuuriin saadaan todellinen muutos. Laajat kehittämishankkeet ja erityisesti maakuntauudistus heijastuvat kuntien työntekijöihin epävarmuutta lisäävänä huolena työpaikasta. Tämä epävarmuus näkyy myös järjestöjen kehittämistyössä vaikeutena saada työntekijöitä sitoutumaan kehittämiseen. Keskusteluun mediassa nousi loppuvuodesta lastensuojelutarpeen lisääntyminen huostaanottojen myös kääntyessä uudelleen nousuun sekä lastensuojelun sosiaalityön ahdinko.

Lastensuojelun sijaishuollossa perhehoidon määrän ennakoidaan edelleen kasvavan hieman vuoteen 2016 verrattuna. Kriisiytyneissä tilanteissa kysyntää oli kuitenkin selvästi enemmän laitoshuololle. Se näkyi myös palvelun tuottajilla käyttöasteen nousuna ja kunnissa haasteena löytää sijaishuoltopaikkoja. Tilanne on vaarantanut myös sijaishuollon laadun ja erityisesti lapselle ja nuorelle sopivan sijaishuoltopaikan valinnan osalta, koska valinnanmahdollisuuksia ei ole ollut riittävästi. Sosiaalihuoltolain uudistus työprosessien ja vastuiden selkiyttämiseksi jatkui erityisesti kunnissa. LAPE-ohjelman perhehoidon työryhmän raportti perhehoidon kehittämisestä valmistui keväällä. Perhehoidon kehittäminen ei ole LAPE-ohjelmassa käynnistynyt jokaisessa maakunnassa, ja vaarana onkin, että eriarvoistumiskehitys voimistuu, ellei perhehoito ole koko maan ja kaikkien maakuntien fokuksessa. Loppuvuodesta STM asetti seurantaryhmän perhe- ja omaishoidon uudistuksien vaikutusten arvioimiseksi. STM suunnittelee kansallisen lapsi- ja perhepolitiikan

ohjelmaa/strategiaa. Järjestöjä, mukaan lukien Pesäpuuta, kuultiin politiikkaa hahmottavassa tilaisuudessa ministeri Saarikon johdolla. Lasten ja nuorten hyvinvointia kartoitettiin kouluterveyskyselyllä, minkä tuloksista saatiin nyt ensimmäistä kertaa tietoa sijaishuoltoon koskien. Kyselystä nousee selvästi esiin sijoitettujen lasten ja nuorten moninaiset haasteet mm. yksinäisyyden, kiusaamisen ja poissaolojen osalta. Lasten ja nuorten hyvinvointia uhkaavana tekijänä huumeiden käyttö ja saatavuus on lisääntynyt koko maassa. Huolestuttavaa on se, että asenteet huumeiden käyttöä kohtaan ovat tulleet sallivimmiksi.

Rahapeliyhtiöiden fuusioitumisella ei ollut suoria vaikutuksia yhdistysten avustusten määrään. STEA lanseerasi ylimääräisen avustusohjelman nopealla haulilla keväällä 2017. Kaikille Eväät Elämään -ohjelmaan hyväksyttiin myös Pesäpuun hakema avustushanke #Munperheet. Pitkällä aikavälillä yhdistysten on hyvä rakentaa taloutensa kuitenkin useamman rahoituslähteen varaan riskien pienentämiseksi. Yhdistysten toiminnan paikannus jatkui sote- ja maakuntauudistuksissa, vielä ilman merkittäviä päätöksiä tai selkiyttäviä ratkaisuja. Yhteistyö ja siihen liittyvät sopimukset tulee neuvotella niin kuntien kuin maakuntienkin kanssa uudestaan. Kansalaisjärjestöjen täytyy olla aktiivisia ja lunastaa vaikuttavalla toiminnalla kumppanuus. Yhdistysten on myös haettava uusia kumppanuuksia lisääntyvän yritystoiminnan kanssa. Yhdistysten palvelutuotantoa koskeva yhteistyö voi olla myös tarpeen kokonaisvaltaisempien palvelukokonaisuuksien muodostamiseksi maakuntien kilpailutuksissa.

Toimeentulotuen siirtyminen kunnilta Kelalle aiheutti jälkihuollon nuorille vääriä tukipäätöksiä. Pesäpuu kirjelmöi kentältä saadun palautteen ja epäkohdat sosiaali- ja terveysministeriöön, ja saikin aikaiseksi eduskunnassa kirjallisen kysymyksen sekä ministeriön tarkemmat ohjeet Kelalle sekä kuntaliiton kautta kuntiin toimitettavaksi.

Eduskunta lahjoitti ITLA-säätiölle 50M€ lasten, nuorten ja perheiden työn tukemiseksi Suomessa. Lahjoitus oli osa Suomi 100-juhlavuoden toimintaa ja päätöksiä. ITLA siirtyy lahjoituksen myötä Lastensuojelun Keskusliiton hallinnoinnista eduskunnan valvonnan alaiseksi.

Organisaation toimintavalmiuksien kehittäminen

Strategian v. 2017–2019 painopisteenä on lastensuojelun sijaishuolto, sen perhehoito sekä lasten ja nuorten osallisuus. Toiminta luontevilta osin laajenee avohuollossa ja perheiden hyvinvoinnin tukemisessa. Rakenteiden uudistuessa on tärkeää, että Pesäpuu luo hyvät kontaktit uusiin maakuntiin, osaamis- ja tukikeskusalueisiin, perustaa kehittämisen kumppanuuteen sekä asiakkaan tilanteen tuntemiseen ja arvioi toimintansa vaikuttavuutta. Tulevaisuudessa Pesäpuun tunnettuuden ja näkyvyyden lisääminen palvelevat myös omatoimista varainhankintaa. Varainhankintaa pohjustettiin tekemällä loppuvuodesta varainhankinnan eettiset ohjeet, strategia sekä rahankeruulupaa koskeva hakemus poliisihallitukselle.

Pesäpuu kehitti omia sisäisiä toimintojaan vastatakseen toimintaympäristön muutokseen ja toiminnan vaikuttavuuden lisäämiseen. Pohjustimme viestintä- ja markkinointistrategioita sekä teimme kumppaneillemme kyselyn Pesäpuun toiminnan laadukkuudesta. Asteikolla 1–10 saimme kiitettävän keskiarvon 9,25 toiminnallemme. On oletettavaa, että kumppanimme markkinoivat ja

suosittelevat yhteistyötä Pesäpuun kanssa. Edelleen kehitettävää yhteistyössä on vielä tarkempi asiakkaan kuuleminen ja heidän vaikuttamismahdollisuuksien huomioiminen kehittämisessä.

Viestinnän seuraamiseksi tehtiin yhteistyösopimus Meltwater Oy:n kanssa. Markkinointia tehostettiin erityisesti toiminnallisten välineiden osalta Facebookissa sekä Google Adwordsin avulla. Myyntitavoitteet saavutettiin ja laskussa ollut myynti saatiin uudelleen nousuun. Koulutusten ja palveluiden tuotteistamisella ja segmentoinnilla pyrittiin selkiyttämään niiden sisältöjä asiakasystävällisemmäksi. Kotisivujen uudistustyö aloitettiin, tavoitteena viestinnän tehostaminen ja nykyaikainen selkeä rakenne sivuston käyttäjille. Pesäpuun uutiskirjeen rakennetta uudistettiin ja se lähetetään jatkossa torstaisin. Sisäistä vuorovaikutusta edistimme aktiivisen tiimityön ja tiimien välisen yhteistyön avulla. Merkittäviä kumppaneita tavattiin asiakaskäynneillä mm. Pirkanmaalla, Pohjois-Pohjanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla. Toimintaa esiteltiin lukuisissa seminaareissa ja tapahtumissa, mm. Lastensuojelun keskusliiton lastensuojelupäivillä ja kesäpäivillä, Talentia ry:n sosiaalialan asiantuntijapäivillä, Surukonferenssissa, Nuori 2017 -tapahtumassa, Suomen musiikkiterapiayhdistyksen päivillä, Mielenterveysmessuilla, ”Turvaa, ennakoi, suojele”-seminaarissa Porissa ja KEOS 2017 -tapahtumassa.

Yhdessä Koettua – 100-vuotias Suomi sijoitettujen lasten silmin -hankkeeseen haettiin ja saatiin uutta rahoitusta pitkin vuotta. Pesäpuun rahoitustilanne oli vakaa ja liikkumavaraa lisäsi LAPE-osahankkeet (vertaisarviointi ja perhehoidon maakunnallinen malli) Pohjois-Savon Yhdessä-ohjelman kanssa. Viestintään ei saatu STEA:lta erillistä rahoitusta eikä myöskään lisäystä kokemusasiantuntijatoimintaan vuodelle 2018.

Kansalaisjärjestönä vaikuttaminen ja verkostot

Pesäpuun vaikuttamistoiminta perustuu kumppanuuden avulla saavutettujen yhteisten tulosten ja toimintamallien juurruttamiseen. Pesäpuu edistää kokonaisvaltaista ja systeemistä ajattelua lastensuojelussa, missä toiminnan eri vaiheita, kuten avohuoltoa, ei voi kehittää irrallaan, vaan vaikutukset näkyvät ja ne pitää tunnistaa aina sijaishuoltoon saakka. Lastensuojelua ei voi kehittää myöskään ilman laajaa yhteistyötä sen eri osapuolten kanssa. Lapsen hyvinvointiin erityisesti sijaishuollossa vaikuttaa toiminnan ennustettavuus, mitä taas lisää osapuolten yhteiset tavoitteet ja näkemykset lapsen edusta. Koska lasten ja perheiden tilanteet ovat yksilöllisiä, tulee lastensuojelussa olla tilaa palvelujen räätälöinnille. Ihmisten tasavertainen ja arvostava kohtaaminen ja ymmärtämistä lisäävä vuorovaikutus mahdollistavat osallisuuden kokemuksen ja luottamuksen lisääntymisen. Niiden avulla syntyvät toivo, unelmat ja tavoitteet, hyvinvoinnin perusedellytykset. Liitteeseen 1 on koottu kaikki edustukset, jossa Pesäpuu on mukana.

Pesäpuun toiminta tavoitti yhä useamman kumppanin toimintavuoden aikana. Pesäpuun toimintamalleja ja tuotteita käytti ja tilasi vuoden aikana n. 1300 organisaatiota ja toimijaa. Vaikutukset niiden toiminnan kautta ulottuvat laajalle ihmisjoukolle lastensuojeluun liittyen. Uusia avauksia ja yhteistyötä tehtiin erittäin laajasti Yhdessä Koettua – 100-vuotias Suomi sijoitettujen lasten silmin -tapahtumakiertueessa. Kiertueella kuudella paikkakunnalla kohdattiin yli 8000 ihmistä. Yhteistyölle on toivottu jatkoa ministeriöstä ja suunnitteilla onkin mm. jatkuvat foorumit

sijoitettuina olleille aikuisille. Toimintavuotena tekemiseen liittyi kymmeniä eri tahoja, ja näin yhteistyön avulla saatiin mittava tapahtumakokonaisuus toteutettua.

Pesäpuu vastaa perhehoitolakiin nostetun pakollisen ennakkovalmennuksen koordinoinnista Suomessa. PRIDE-verkostossa on yli 11 000 valmennettua perhehoitajaa sekä 1000 kouluttajaa. Ennakkovalmennuksen keskittäminen mahdollistaa kansallisesti laadun arvioinnin ja kehittämistyön. Tärkeää on, että ennakkovalmennuksen valtamallina säilyy PRIDE ja että sitä voidaan tarjota yhdenvertaisesti koko maassa.

Kansallisten rakenneuudistusten ja kehittämisen mahdollistamiseksi Pesäpuun sitoutui ja resursoi osaamistaan sote-uudistukseen ja LAPE-kehittämiseen. Valmistelu ja suunnittelutyöhön osallistui Pesäpuusta käytännössä koko henkilöstö ja osa luottamushenkilöistä niin valta- kuin maakunnallisella tasolla. Pesäpuu tuotti Lape hankkeeseen vahvasti lasten ja nuorten osallisuuden sisältöjä, perhehoidon maakunnallisen mallin ja vertaisarvioinnin osahankkeet ja on mukana Hackney/systeemisen lastensuojelumallin kouluttamisessa sekä levittämisessä.

Pesäpuu on edustettuna monissa sidosryhmiemme kehittämis- ja vaikuttamisverkostoissa, työryhmissä sekä toimikunnissa. Merkittävimpiä olivat lapsiasianvaltuutetun neuvottelukuntatyö ja tulevaisuuden lapsipalvelut-työryhmätyö, Lastensuojelun Keskusliiton hallitusjäsenyys, jäsenyydet lastensuojelun toimeenpano- sekä lastensuojelun neuvottelukunnissa sekä työryhmätyö lapsen oikeuksien vaihtoehtoisen maaraportin valmistelua koskien, Perhehoitoliiton Perhehoitolehden toimitusneuvosto, PRIDE-toimikunta ja yhteistyö ennakkovalmennuksen sekä koulutusten kehittämisessä, Pelastakaa Lapset ry:n lyhytaikainen perhehoito-kehittämistyö, PePPI-kehittämishanke, SOS-lapsikylä ja Nuorten Ystävät hankeyhteistyö, THL:n koulukotien laadunohjausryhmä, STM:n, OPM:n kanssa sekä eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian tehty kehittämistyö.

KOULUTUKSET	2017	2016	2015	2014
Koulutusten lukumäärä	23	38	49	33
Osallistujien lukumäärä	414	1071	958	484

Pesäpuun perustamana ja koordinoimana tiiviissä yhteistyössä toimii lastensuojelun kokemusasiantuntija- ja vertaisverkosto. Voima vaikutta -verkosto koostuu useista alueellisista nuorten ryhmistä, joille järjestetään myös valtakunnallisia foorumeita eri teemoista. Verkostoon kuuluu jo satoja vapaaehtoisia nuoria. Toimintavuoden aikana verkoston edellytyksiä ryhdyttiin rakentamaan myös pienten lasten osalta (Salapoliisit).

Joka toinen vuosi järjestettävä perhehoidon valtakunnalliset päivät suunnittelutyötä tehtiin perhehoidon järjestöjen kanssa. Tilaisuus toimii merkittävänä vaikuttamisen, osaamisen ja

tiedottamisen välineenä laadukkaan perhehoidon edistämisessä. Koordinointivastuu tulevissa päivissä 2018 on Pesäpuulla. Perhehoidon kansalliset päivät kokoavat yhteen n. 350 perhehoidon toimijaa.

Kansainvälinen toiminta

Pesäpuun tärkeimmät kansainväliset kumppanuudet olivat Pohjoismainen NOFCA (Nordic Foster Care Association), Allmanna Barnhuset Ruotsista, Voxne forbarn Norjasta, perhehoidon maailmanjärjestö IFCO (International Foster Care Organisation) sekä Euroopan alueella lapsen oikeuksia puolustava Eurochild.

Pesäpuu allekirjoitti Eurochildin uuden lastensuojelupolitiikan, jossa keskeisenä teemana on osallisuus. Eurochildille luotiin myös uutta strategiaa, mikä hyväksytään 2018 kevätkokouksessa. IFCO:n konferenssi pidettiin Maltalla ja Pesäpuusta osallistujana oli hallituksen puheenjohtaja.

NOFCA:n vuotuinen seminaari perhehoidon kehittämiseksi pidettiin Islannissa toukokuussa. Pesäpuusta kokouksessa ei ollut edustajia sattuneiden päällekkäisyyksien vuoksi. Vuoden 2018 kokous on suunniteltu pidettäväksi Ruotsissa.

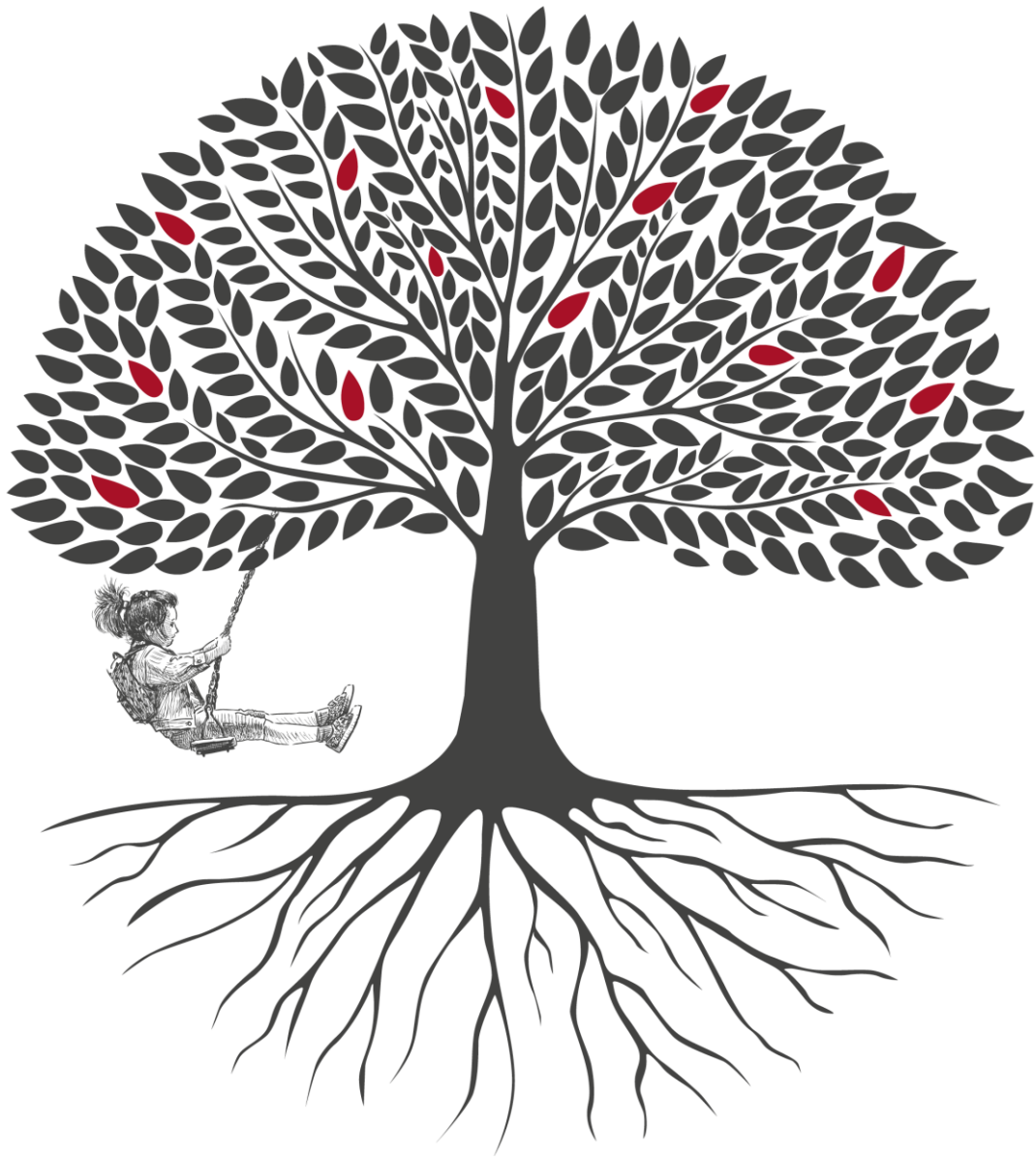
Allmanna Barnhuset yhteistyö keskittyi sijoitettujen lasten koulunkäynnin tukemiseen liittyvään toimintaan ja SISUKAS-malliin. Norjalaisen Voxne forbarn -organisaation luoman ”Ajattelun apukäsi”, tunteiden säätelyyn liittyvän toiminnallisen välineen kehittämistyö saatiin valmiiksi.

Pesäpuun kokemusasiantuntija Sami Isoniemi osallistui ESN (European Social Network) Members' Forumiin, jonka teemana oli Sharing Achievements - Shaping Future. ESN on huomionnut Pesäpuun ennakkoluulottoman kehittämistyön lasten ja nuorten osallisuuden lisäämiseksi. Kehittämispäällikkö Jaana Pynnönen esitteli Prahassa kansainvälisessä perhehoidon konferenssissa Pesäpuun toimintaa ja perhehoidon ennakoivaa valmennusta Suomessa lisensiaattityönsä tuloksia arvioiden. Perhehoidon kehittämisessä autettiin myös Viroa ja Ruotsia. Yhteistyötapaamisissa Pesäpuuta edustivat kehittämispäälliköt Hanna Piironen ja Sirpa Yli-Rekola.

Ensimmäinen kansainvälinen PRIDE-konferenssi pidettiin Prahassa syyskuussa, jonne myös Pesäpuu osallistui. PRIDE-ohjelma on 25 vuoden aikana levinnyt 19 maahan. Konferenssissa oli mukana edustajia 20 maasta.

Pesäpuun edustus oli mukana Skotlannin lastensuojeluun tehdyllä Talentian opintomatkalla 27.9.-1.10.2017 sekä koulutuspäivässä Viron PRIDE-valmentajille yhteisestä arvioinnista Tallinnassa Viron terveyden edistämisen keskuksessa 25.8.2017. Syyskuussa tavattiin yhdessä Perhehoitoliiton kanssa ruotsalaisia sijaisvanhempia sijaisvanhempien ennakoivaa valmennuksen ja täydennyskoulutuksen merkeissä.

Tärkeitä kumppaneita toiminnallisten välineiden kehittämisen osalta olivat St. Lukes Innovative Resources Australiasta sekä OH-Publishing Saksasta. PRIDE-ohjelmakokonaisuuden kehittämiseksi avattiin keskustelu ohjelman oikeudet USA:ssa omistavan CWLA:n kanssa.

MONITOIMIJAINEN PERHEHOITO

PRIDE – Perhehoidon kokonaisuuden kehittäminen

PÄÄTAVOITE

Kehittämistyön tavoitteena on, että lapsi saa hänen yksilöllisiin tarpeisiinsa vastaavaa apua ja tukea riippumatta siitä missä hän asuu. Lapsen lähiaikuisten merkitys huomioidaan ja tuetaan lapselle merkityksellisiä suhteita. Lapsen ympärillä olevat aikuiset, lapselle läheiset ja perhehoidon työntekijät toimivat tiiminä lapsen asioissa. Niin lapsen biologisen perheen kuin sijaisperheen tarvitsema tuki toteutuu ja ammattilaisilla on toimintamalleja ja välineitä käytössään monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

TAVOITTEET 2017

Perhehoidon kokonaisuuden suunnitelmallisen kehittämistyön tavoitteena on laadukas perhehoito, joka turvaa lapselle hänen yksilöllisiin tarpeisiinsa vastaavan avun ja tuen sekä tukee lapselle merkityksellisiä suhteita riippumatta siitä, missä hän asuu. Tavoitteena on kehittää PRIDE-ohjelmaan pohjaava maakunnallinen perhehoidon ohjausmalli, jossa on selkeästi kuvatut prosessit ja toimintamalli perhehoidon järjestämiseen.

1. Asenteiden muuttamiseen tähtäävää vaikuttamistyötä tehdään, jotta lapsen asema ja oikeudet sijaishuollossa tulisivat paremmin huomioiduiksi ja tasavertaisuus toteutuisi riippumatta siitä, missä päin Suomea lapsi ja hänen perheensä asuvat.
2. Pesäpuu järjestää PRIDE-valmentajakoulutuksia (omarahoituksen turvin), jotta kunnat ja yksityiset palveluntarjoajat pystyvät järjestämään laadukasta sijaisperheiden ennakkovalmennusta.
3. PRIDE-valmentajille järjestetään täydennyskoulutusta ja tarjotaan konsultaatiota.
4. PRIDE-valmennukseen liittyvää materiaalia päivitetään ja pidetään ajan tasalla.
5. Sijaissaruusteemaa vahvistetaan ennakkovalmennuksessa. Sijaissaruusteemaan liittyvää kehittämistyötä jatketaan, jotta työmalleja ja materiaaleja perhehoidon työhön on laajemmin käytettävissä.
6. Sukulais- ja läheisverkostosijoitusten valmisteluun tarkoitettua arvioinnin ja valmennuksen toimintamallia kehitetään yhteistyössä sukulaissijaisvanhempien sekä kuntatoimijoiden kanssa.
7. Pesäpuu ry järjestää koulutusta tunnettyöskentelyn tukemiseen ja kehittää työskentelymalleja tunnettyöskentelyyn.

TOIMINTA

Kiihtyvästi muuttuvassa perhehoidon kentässä Pesäpuulla on ollut valtakunnallisesti aloitteellinen ja koordinoiva rooli, mistä on saatu myönteistä palautetta ja toiveita roolin säilyttämisestä. Pesäpuu ry:n perhehoidon kokonaisuuden kehittämistyö pohjaa PRIDE-ohjelman periaatteiden mukaisesti lapsen tarpeista lähtevään ja yhteistyötä korostavaan, suunnitelmalliseen työhön. Perhehoidon kehittäminen pitää sisällään laajan kokonaisuuden lastensuojelun prosessin eri vaiheisiin liittyvää toimintamallien ja -välineiden kehittämistä. Kehittämistyötä tehtiin toimintavuoden aikana yhdessä sijaishuollon toimijoiden sekä lasten ja heidän perheidensä kanssa.

Asenteiden muuttamiseen tähtäävää vaikuttamistyötä tehtiin, jotta lapsen asema ja oikeudet sijaishuollossa tulisivat paremmin huomioiduiksi ja tasavertaisuus toteutuisi riippumatta siitä, missä päin Suomea lapsi ja hänen perheensä asuvat. Toimintaympäristön muutokset ja lakimuutokset ovat tuoneet uusia haasteita perhehoitoon. Meneillään olleet Lapsi- ja perhepalvelujen (LAPE) uudistamiseen ja maakunnalliseen muutostyöhön liittyvät hankkeet ovat edellyttäneet edelleen vuoden 2017 aikana uudenlaista otetta ja kumppanuuksien hakemista kehittämisyhteistyöhön. Pesäpuu on ollut mukana valtakunnallisessa kehittämis- ja vaikuttamistyössä, LAPE-hankkeen työryhmissä sekä Lastensuojelun Keskusliiton eri työryhmissä. Pesäpuu on osallistunut myös sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltavaan itsemääräämisoikeuslainsäädännön uudistamistyöhön, lastensuojelun alatyöryhmään. Lastensuojelun Keskusliitto kokoaa YK:n lapsen oikeuksien komitealle vaihtoehtoisen raportin kansalaisyhteiskunnan näkemyksistä liittyen lapsen oikeuksien sopimuksen toteutumiseen. Pesäpuu on ollut mukana raportin laatimiseksi perustetuissa kahdessa eri työryhmässä.

Pesäpuu ry:n perhehoidon kokonaisuuden kehittämistyö on vuoden 2017 toimintasuunnitelmassa jaettu viiteen kokonaisuuteen: 1. PRIDE-ohjelmaan pohjautuva maakunnallinen perhehoidon ohjausmalli, 2. PRIDE-valmentajakoulutukset, valmentajien täydennyskoulutus ja tuki, 3. Sijaissisuus, 4. Sijaisvanhempien tuki ja täydennyskoulutus, 5. Sukulais- ja läheisverkostosisoitetukset- valmennus. Nämä kokonaisuudet ovat limittäisiä ja liittyvät kiinteästi toinen toisiinsa. Ehjä ja toimiva kokonaisuus tarvitsee kaikki osasensa.

Perhehoidon maakunnallinen kehittämistyö on lähtenyt eri alueilla käyntiin eri tavoin ja Pesäpuu pyrkii omalta osaltaan tukemaan alueiden välistä kokemusten ja tiedon vaihtoa ja tukemaan yhtenäisten mallien rakentumista. Myös kansainvälinen yhteistyö on tärkeää PRIDE-ohjelman ja kehittämistyön eteenpäinviemisessä.

PRIDE-ohjelmaan pohjautuva maakunnallinen perhehoidon ohjausmalli

Valtakunnallisesti merkittävä ja perhehoidon valtakunnallista kehittämistoimintaa ohjaava Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE) perhehoidon työryhmän raportti sekä sijaishuollon ohjauksen ja valvonnan malli ilmestyivät keväällä 2017. Pesäpuun edustus oli mukana molemmissa työryhmissä. Vuoden 2017 aikana sote-alueista Pohjois-Savon maakunnan kanssa käynnistettiin maakunnallinen perhehoidon ohjausmallin kehittäminen. Kehittämistyötä tehtiin

yhdessä eri toimijoiden, järjestöjen ja kuntakumppaneiden kanssa. Perhehoidon maakunnallisen ohjausmallin yhteiskehittämispäiviä toteutui Pohjois-Savossa kaksi ja niihin osallistui yhteensä 55 henkilöä.

Myös muiden maakuntien alueellisessa kehittämistyössä oltiin resurssien sallimissa rajoissa mukana tavoitteena alueiden välinen tiedonvaihto ja ylimaakunnallisen kehittämistyön tukeminen.

Sote-palvelurakenteiden muutosta enteilevää perhehoidon järjestöjen ja yksityisten toimijoiden tapaamisia, pyörän pöydän keskusteluja, järjestettiin Pesäpuun koordinoimana vuoden 2017 aikana kaksi. Kehittämistyötä ja toimintamallien levittämistä jatkettiin ja koulutettiin toimijoita työmallien ja -välineiden käyttöön. Oulun kaupungin tilauskoulutus PRIDEn perusteista perhehoidon suunnitelmallisen kehittämisen tueksi pidettiin toukokuussa 2017 yhteistyössä alueen PRIDE-kouluttajien ja kaupungin kanssa. Osallistujia oli 38. Peruspilarit materiaalin uudistamiseksi tavattiin Pehehoitoyksikkö Pihlajan työntekijöitä ja pohdittiin heidän kokemustensa pohjalta, kuinka materiaalia käytetään ja millaisia tarpeita sen päivittämiseen heillä olisi.

PRIDE-ohjelman laadun ja kehittämistyön tueksi tehtiin Perhehoitoliiton ja Pelastakaa Lapset ry:n kanssa säännöllisesti yhteistyötä. PRIDE- toimikunta kokoontui vuoden 2017 aikana kaksi kertaa. Keski-Suomessa ja Etelä-Suomessa järjestettiin kolmen järjestön yhteistyössä perhehoidon asiantuntijailtapäivät, yhteensä 62 osallistujaa.

Pesäpuu oli mukana suunnittelemassa ja järjestämässä sekä osallistui 2.9. Helsingissä järjestettyyn 10. sijaisvanhempien valtakunnallisen Ajoissa kotiin -rekrytointikampanjan avaustilaisuuteen.

PRIDE-valmentajakoulutukset, valmentajien täydennyskoulutukset ja valmentajien tuki

Jokaisella sijoitettavalla lapsella on oikeus päästä hyvin valmennettuun perheeseen. Kuntien järjestämä sijaisperheiden ennakkovalmennus on tärkeä vaihe lapsen tarpeisiin vastaavan sijaishuollon takaamiseksi. Vuonna 2017 järjestettiin kaksi avointa PRIDE-valmentajakoulutusta, joissa oli yhteensä 24 osallistujaa.

Vuonna 2017 PRIDE-valmentajien täydennyskoulutuspäivät pidettiin Tampereella 19.–20.5. Osallistujia oli yhteensä 26. Koulutuspäivien teemoina olivat ennakkovalmennuksen yhteinen arviointi ja yhteistyön rakentaminen ennakkovalmennuksessa. Tarvetta valmentajien yhteiselle jakamiselle on, ja jatkossakin täydennyskoulutuspäiviä ja mahdollisuutta yhteisiin kohtaamisiin toivotaan. Yhteinen arviointi ja haastavat tilanteet ovat keskeisimmät kysymykset valmentajuudessa. Hyviä käytäntöjä toivotaan voitavan jakaa ja keskustella yleisemminkin perhehoidon tilanteesta ja muutoksista.

Nuoren sijaisvanhemmaksi –täydennyskoulutus järjestettiin PRIDE-valmentajille 3.–4.5. Helsingissä. Osallistujia oli 7.

Pesäpuu on pitänyt PRIDE-valmennukseen liittyvää materiaalia ajan tasalla. Vuoden 2017 aikana uudistettiin ennakkovalmennuksen yksilökohtaiset tehtävät. Kehittämistyötä on tehty saatujen palautteiden ja valmentajilta nousseiden tarpeiden mukaan.

Pelastakaa Lapset ry:n vastuulla olevan lyhytaikaisen perhehoidon täydennyskoulutusmateriaalin päivitykseen osallistuttiin kommentoimalla.

Syksyllä 2017 oli kaksi työkokousta Pelastakaa Lasten hallinnoiman Perhehoito kotouttaa -hankkeen (ilman huoltajaa maahan tulleiden lasten ja nuorten perhehoidon kehittäminen Suomessa) työntekijöiden kanssa. Hankkeessa kehitetään muun muassa sijaisvanhempien ennakkovalmennusta perheille, jotka harkitsevat yksin maahan tulleiden turvapaikanhakijalasten sijaisperheeksi ryhtymistä.

Osallistuttiin Pelastakaa Lapset ry:n PRIDE-valmentajien täydennyskoulutuspäiville 22.–23.3. kertoen ajankohtaisista asioista sekä ennakkovalmennuksen yhteiseen arviointiin liittyvän tutkimuksen tuloksista.

Ruotsinkielisten kuntien perhehoidon kehittämistyössä kaivataan ruotsinkielistä materiaalia ja käännöstöyöhön tarvittavia varojen hankkiminen on ollut haasteellista.

Valmentajat ja muut perhehoidon toimijat ovat käyttäneet työnsä tueksi Pesäpuun työntekijöiden antamaa konsultaatiota sekä puhelimitse että sähköpostitse. Joulukuussa 2017 perustettiin PRIDE-valmentajien suljettu Facebook-ryhmä (67 osallistujaa) valmentajien kysymyksiä ja yhteistä jakamista varten. PRIDE-ennakkovalmennuksesta on tiedotettu Pesäpuun uutiskirjeessä ja sosiaalisessa mediassa.

Sijaissisaruus

Vuoden 2017 aikana on jatkettu sijaissisarusteeman vahvistamista sijais- ja adoptiovanhemmuutta harkitsevien PRIDE-ennakkovalmennuksessa. Kesällä 2016 alkoi PRIDE-ennakkovalmennukseen osallistuvien kotitehtävien päivitys. Työskentelyn myötä päädyttiin siihen, että kotitehtävien nimi muutettiin yksilökohtaisiksi tehtäviksi.

Yksilökohtaisten tehtävien avulla ennakkovalmennuksen osallistajat syventävät valmennuksen ryhmätapaamisten teemoja ja sisältöjä yksilökohtaisesti. PRIDE-ennakkovalmennuksen yksilökohtaiset tehtävät on päivitetty vuoden 2017 aikana siten, että sijaissisarusteema on aiempaa vahvemmin esillä tehtävissä. Tavoitteena on tukea entistä paremmin osallistujia pohtimaan mahdollista sijais- tai adoptiovanhemmuutta lastensa näkökulmasta koko prosessin ajan. Yksilökohtaisiin tehtäviin on lisätty myös osallistujien lasten kanssa työnettäviä tehtäviä.

Uudistetut yksilökohtaiset tehtävät ja sijaissisaruus-teema olivat esillä syksyllä 2017 järjestetyssä PRIDE-valmentajakoulutuksessa. Uudistusta käsiteltiin myös toukokuussa PRIDE-valmentajien täydennyskoulutuspäivillä.

Yleisiä, kaikille avoimia Sijaissisaruus-koulutuksia toteutui vuonna 2017 yksi. Helsingissä syyskuussa järjestetyssä Sijaissisaruus-koulutuksessa oli 9 osallistujaa.

Pesäpuu teki kehittämissyhteistyötä Tampereen kaupungin perhehoidon järjestämiin sijaissisarusten vertaistukiryhmiin liittyen. Ryhmät alkoivat huhtikuussa 2017 ja niiden sisältö on sovellettu Ihan iholla –tunnetyöskentelymateriaalista. Yhteistyö on jatkumoa lokakuussa 2016 järjestetystä täydennyskoulutuksesta, jossa sijaisvanhempia koulutti Pesäpuun edustaja, ja lapsiryhmiä vetivät Tampereen kaupungin työntekijät, jotka ovat osallistuneet Pesäpuun järjestämiin yleisiin sijaissisaruuuskoulutuksiin.

Sijaissisarouden vahvistamisen osalta yhteistyötä tehtiin Tampereen kaupungin sijaishuollon ohella myös Helsingin perhehoidon kanssa. Molemmat tahot löysivät omiin vertaisryhmiinsä ja tapahtumiinsa kouluttajaksi sijaissisaruksen Pesäpuun yhteyksien kautta.

Kesäkuussa 2017 järjestettiin sijaissisarusten tapaaminen, jossa pohdittiin sijaissisarusteeman käsittelyä PRIDE-ennakkovalmennuksessa ja lyhytaikaisen perhehoidon täydennyskoulutuksessa sekä tuen tarvetta sijoituksen aikana.

Sijaisvanhempien tuki ja täydennyskoulutus

Ennakkovalmennuksen jälkeen järjestettävä täydennyskoulutus ja riittävä tuki niin sijoitetulle lapselle kuin hänen vanhemmilleen ja sijaisperheelle ovat laadukkaan perhehoidon kokonaisuuden kannalta tärkeitä. Täydennyskoulutus ja tuki toteutuvat edelleen eri puolilla Suomea hyvin eri tavoin ja kehittämistyötä sekä ammattilaisten osaamisen lisäämistä tarvitaan. Sijaisperheillä on oltava riittäviä ammatillisen- ja vertaistuen mahdollisuuksia sekä tarpeisiin vastaavaa täydennyskoulutusta. Sijaisperheen kaikkien lasten tilanne on huomioitava valmennuksessa, sijoitusta suunniteltaessa ja sijoituksen aikana.

Ihan Iholla -sijaisvanhempien kasvuryhmän ohjaajakoulutus on toiminnallisen tunnetyöskentelyn malli. Vuonna 2017 järjestettiin yksi ohjaajakoulutus, jonka nimi muutettiin muotoon: Ihan iholla - ohjaajakoulutus tunnetyöskentelyn perhehoidossa. Koulutuksessa oli 10 osallistujaa.

20.4.2017 kokoontui Tampereella kehittäjäryhmä Ihan iholla -tunnetyöskentelyryhmien tiimoilta. Ryhmässä nousi kehittämistarpeeksi kiintymyskeskeisen vuorovaikutuksen vahvistaminen tunnetyöskentelyryhmissä. Palaute on nostanut esiin myös tunnetyöskentelyryhmän merkityksen lapsen kanssa työskentelyssä sijaisperheessä tai laitoksessa. Ryhmien ohjaajat ovat järjestäneet tunnetyöskentelyryhmiä sijais- ja adoptiovanhempien lisäksi sijaissisaruksille, syntymävanhemmille ja lastensuojelun työntekijöille. Materiaalia käytetään myös yksilökohtaiseen työskentelyyn sijaisvanhempien tai lasten kanssa.

Sijaisvanhemman ja sosiaalityöntekijän yhteistyön rakentaminen

Vuonna 2017 jatkui kehittämistyö teemasta tunteet sijaisvanhemman ja sosiaalityöntekijän yhteistyössä. Jatkotyöskentely täsmentyi otsikon sijaisvanhemman ja sosiaalityöntekijän yhteistyön rakentaminen alle.

Syksyllä 2016 alkaneen toisen kehittäjäryhmän viimeinen tapaaminen oli 26.1. Teeman äärellä tavattiin myös kahta läheissijaisvanhempaa ja kaikkien kehittäjäryhmäläisten kanssa pidettiin yhteenvetotapaaminen 10.5. Yhteistyön rakentamisen kehittämistyö vaikutti vuonna 2017 PRIDE-valmentajien koulutukseen, täydennyskoulutukseen ja tunnetyöskentelyn kehittämiseen nostamalla esiin muun muassa sijaisvanhemman ja sosiaalityöntekijän yhteistyöhön liittyvän julkisen ja intiimin sekoittumisen: Perhehoidossa julkista hallintotehtävää toteutetaan yksityiskodissa. Tämän ja tehtäviin liittyvien roolien, vastuiden ja vallan avaaminen on osa yhteistyön rakentamista.

Yhteistyön rakentamiseen liittyvästä kehittämistyöstä kerrottiin Etelä-Suomen perhehoidon asiantuntijapäivässä 25.1. ja PRIDE-valmentajien täydennyskoulutuksessa 20.5.

Porissa järjestetyssä Suomi 100 -juhlassa sijaisvanhemmille ja sijaishuollon työntekijöille (110 osallistujaa) juhlapuheen teemana oli sijaisvanhemman ja sosiaalityöntekijän yhteistyön rakentaminen. Päijät-Hämeen sijaisperheiden tiedotuslehdessä oli artikkeli yhteistyön rakentamisesta kehittämistyön pohjalta.

Kehittämistyö jatkuu tuottamalla tietoa kehittäjäryhmien löydöksistä, koulutuksin ja työskentelemällä työyhteisöissä.

Sukulais- ja läheisverkostosijoitukset

Sukulais- ja läheisverkostosijoitusten osalta ennakkovalmennuksen ja arvioinnin toteutumisessa on suuria alueellisia vaihteluita ja valmennus tehtävään on riittämätöntä. Erityisesti sukulais- ja läheisverkostosijoitusten valmisteluun liittyvä arviointityö ja sijoitusten ennakoimattomien katkeamisten kasvu ovat puhuttaneet kuluneen vuoden aikana. Sukulais- ja läheisverkostosijoitusten valmisteluun tarkoitettua arvioinnin ja valmennuksen toimintamallia kehitettiin edelleen yhteistyössä sukulaissijaisvanhempien sekä kuntatoimijoiden kanssa. Kehittämisyhteistyössä on ollut mukana alueellisesti kattavasti kuntatoimijoita ja sukulaissijaisvanhempina toimivia eri puolilta Suomea.

Sukulais- ja läheisverkostosijoituksiin liittyvät lastensuojelussa kiinteästi oheishuoltajuusratkaisut. Oheishuoltajuudesta on koottu tietopaketti, joka sisältää oheishuoltajuuteen liittyviä lainkohtia, menettelytapoja ja käytännön esimerkkejä sekä tietoa lapsen edusta ja oheishuoltajalle tarjottavasta tuesta. Tietopaketti koottiin valtakunnallisessa monitoimijaisessa verkostossa osana päättynyttä Lähemmäs -projektia. Tietopaketti päivittyy säännöllisesti lukijoiden kysymysten ja kommenttien perusteella. Vuonna 2015 voimaan tullut perhehoitolaki on edistänyt yhteydenottojen valossa oheishuoltajien aseman yhdenvertaisuutta. Yhteydenottojen perusteella

oheishuoltajuuskäytännöt eroavat silti yhä toisistaan eri puolilla Suomea; kun lapsen kotikunta tai työntekijä vaihtuu, myös lapselle ja oheishuoltajalle tarjottavan tuen määrä ja laatu voivat muuttua. Oheishuoltajuuskäytäntöjen selvittämiseksi käynnistettiin opinnäyteyhteistyö Jyväskylän yliopiston kanssa.

TUOTOKSET

Koulutukset, kehittäjäryhmät ja vertaisryhmät- tai tapaamiset

- Koulutukset, kehittäjäryhmät ja vertaisryhmät- tai tapaamiset on kuvattu toiminnan kuvauksessa toimintamuodoittain.

Kirjalliset tuotokset

- PRIDE-valmentajakoulutukseen liittyvien yksilökohtaisten tehtävien (entiset kotitehtävät) päivitys valmistui. Päivitystyöhön osallistui vuoden aikana noin 50 PRIDE-valmentajaa.
- Oheishuoltajuus-tietopaketti päivitettiin lukijoiden kysymysten ja kommenttien perusteella ja asiantuntijaverkoston avulla. Tietopaketti on ladattavissa maksutta Pesäpuun sivuilla.
- Peruspilarit materiaalin päivitys lakimuutosten osalta.
- Pesäpuun nettisivujen päivitys PRIDE-tiimin vastuiden osalta.
- Suljettu Facebook-ryhmä PRIDE-valmentajille.
- Sisukkaasti koulutiellä -verkkoluentosarjassa julkaistiin sijoitetun lapsen monitoimijaista yhteistyötä koskeva luento *Koulu, lastensuojelu, sijaisvanhemmat, lapsen syntymävanhemmat – kuka päättää ja ketä kuullaan?*
- Blogit: Pieni kukkakauppias ja kokemus nähdyksi tulemisesta. Aristoteles ja prosessi. Mikä tekee susta ihmisen?

Puheenvuorot:

- Tallinna 25.8. *PRIDE-ennakkovalmennus ja yhteinen arviointi*
- Praha 8.9. *PRIDE ja sen kehittäminen Suomessa*
- Edinburgh 28.9. ja 29.9. Stierlingin yliopisto, *Lastensuojelun tilanne Suomessa ja Pesäpuun kehittämistyö*
- Helsinki 30.9. Perhehoidosta Suomessa – Tilaisuus ruotsalaisille sijaisvanhemmille. *Perhehoito, PRIDE-ennakkovalmennus ja lasten osallisuus perhehoidossa.*
- Pori 20.11. *Juhlapuhe Satakunnan sijaisvanhemmille ”Yhdessä 100 kertaa paremmin” – Suomi100 -juhlassa*

Yhteistyö ja ohjausryhmät

- Pesäpuun edustaja on mukana itsemääräämisoikeuslainsäädännön valmistelua tukevassa Lapset-alatyöryhmässä sosiaali- ja terveysministeriössä.
- Helsingin Diakonissalaitoksen Perhetalkoot -hankkeen ohjausryhmän työskentelyyn osallistuminen.
- Osallistuminen työryhmään: YK:n lapsen oikeuksien määräaikastraportointi YK:n lapsen oikeuksien komitealle ja lapsen oikeuksien sopimuksen vaihtoehtoinen raportointi. Teemaryhmä perheystäminen ja sijaishuolto, LSKL.
- Yhteistyö jatkui raporttien sisällön tuottamisen osalta Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman perhehoitoa sekä sijaishuollon ohjausta ja valvontaa käsitelleiden työryhmien puheenjohtajien ja sihteerien kanssa.

TULOKSET

PRIDE-ennakkovalmennusta koskeva tietoisuus lisääntyi mm. valtakunnallisten yhteistyöryhmien työn tuloksena ja valmistuneen tutkimuksen myötä. Ruotsinkielisten perheiden tasa-arvoisuus ennakkovalmennuksen osalta lisääntyi, kun käyttöön saatiin ruotsinkielistä materiaalia. PRIDE-ennakkovalmentajien verkosto vahvistui uusien kouluttajien myötä.

Kehittämistyön tuloksena yhteistyön rakentaminen, tunteiden merkitys perhehoidossa, kaikkien perhehoidon tiimiin kuuluvien osallisuuden vahvistaminen ja sijaissisarusten huomioiminen näkyvät kautta linjan valmentajien ja muiden lastensuojelun työntekijöiden koulutuksissa ja materiaalien tuottamisessa ja päivityksissä. Sijaisvanhempien ennakkovalmennuksessa on vahvistunut valmennukseen osallistujan aktiivisen toimijan rooli yhteisessä arvioinnissa sijaisvanhemman valmiuksista.

Valtakunnallisen sukulais- ja läheissijaisvanhempien arviointia ja valmennusta pohtiva työryhmän tilalle järjestettiin kaikille avoin asiantuntijailtapäivä, joka tarjosi kanavan valtakunnalliseen keskusteluun ja tietojen vaihtoon. Tämän myötä sukulais- ja läheissijoituksiin liittyvien erityiskysymysten huomioimiseen kiinnitettiin enemmän huomiota ja saatiin arvokasta tietoa tulevaa vaikuttamis- ja kehittämistyötä varten. Koulutusten myötä työntekijöiden osaamista vahvistettiin sukulais- ja läheissijaisvanhemmuussijoitusten valmistelussa ja perheiden valmennuksessa.

VAIKUTUKSET

Lastensuojelun sijaishuollon kokonaisuudessa perhehoidon osuuden lisäämiseksi ja laadun vahvistamiseksi tehtävä työ vahvistui maakunnissa. Eri toimijoiden (sijoitetut lapset, vanhemmat ja sijaisvanhemmat) mukanaolo yhteiskehittämisessä sai myös strukturoidumpia ja suunnitelmallisempia muotoja. PRIDE-ohjelmaan pohjautuvaa perhehoidon suunnitelmallista kehittämistyötä ollaan jatkamassa useiden eri toimijoiden kanssa.

Tahtotila ja toimintamallit lapsen osallisuuden vahvistamiseksi lastensuojelussa ovat lisääntyneet. Sijaissisarusten huomioiminen ennakkovalmennuksessa ja perhehoidossa on lisääntynyt. Tämä näkyy esimerkiksi lisääntyneinä ryhminä ennakkovalmennuksen aikana.

Läheissijaisvanhemmuuden erityiskysymykset perhehoidossa tunnistetaan entistä paremmin ja työmalleja kehitetään, jotta läheissijaisperheiden asema paranisi.

Tunteet sijaisvanhemman ja sosiaalityöntekijän yhteistyössä –kehittämistyö vaikutti PRIDE-ennakkovalmentajien koulutukseen erityisesti yhteistyön rakentamisen merkityksen korostamisena. Työskentelyn vaikutukset näkyvät myös valmennuksen kotitehtävien päivityksessä. Uudistetut kotitehtävät eli yksilökohtaiset tehtävät otettiin käyttöön syksyllä 2017.

Oheishuoltajuudesta lastensuojelussa on saatavilla valtakunnallisesti kootusti tietoa. Tämä on lisännyt oheishuoltajina toimivien yhteydenottoja Pesäpuuhun sekä oheishuoltajien ja heidän huollossaan olevien lasten yhdenvertaista kohtelua ja saamaansa tukea.

Sisukkaasti koulupolulla

SISUKAS-toimintamalli sijoitetun lapsen koulunkäynnin tukemiseen kehitettiin, pilotoitiin ja arvioitiin SISUKAS –projektissa Keski-Suomessa vuosina 2012–16. Hanke oli osa RAY:n Emma ja Elias -ohjelmakokonaisuutta. Hyvänä käytäntönä palkitulle toiminnalle myönnettiin kohdennettu toiminta-avustus 2017–2019 mallin juurruttamiseen, levittämiseen ja jatkokehittämiseen otsikolla Sisukkaasti koulupolulla.

PÄÄTAVOITE

SISUKAS-toiminta tähtää sijoitettujen lasten (6–12-v.) koulunkäynnin ja hyvinvoinnin tukemiseen sekä syrjäytymisen ehkäisyyn vahvistamalla tukea ja monialaista yhteistyötä sekä ammattilaisten osaamista. Toimintaa levitetään ja juurrutetaan alakouluihin Suomessa sekä kehitetään sovellusta varhaiskasvatukseen. Lisäksi kehitetään menetelmiä tukea psyykkisesti oireilevien lasten ja nuorten tunne- ja itsesääätelytaitoja sekä selviytymiskykyä.

TAVOITTEET 2017

1. Levittää, juurruttaa ja kehittää SISUKAS- toimintaa,
2. Edistää sijoitettujen lasten oikeuksia ja mahdollisuuksia osallisuuteen sekä hyvinvointiin koulussa,
3. Tiedottaa ja tehdä vaikuttamistyötä sekä
4. Jatkaa yhteiskehittämistä luoduissa kansallisissa ja kansainvälisissä kumppanuusverkostoissa.

TOIMINTA

1. Levittää, juurruttaa ja kehittää SISUKAS- toimintaa

Toiminnassa verkotuttiin alan toimijoihin ja vahvistettiin kentän osaamista yhteiskehittämällä ja rakentamalla valtakunnallista toimijaverkostoa. Sijoitetun lapsen koulunkäynnin tukimallia juurrutettiin Keski-Suomessa ja levitettiin prosessikoulutuksella uusille alueille Etelä- ja Pohjois-Savoon sekä Satakuntaan tehden yhteistyötä LAPE- ja Valteri-toimijoiden kanssa. Lisäksi pidettiin tilauksesta useita työpajoja ja koulutuspäiviä valtakunnallisissa ja alueellisissa tapahtumissa. Esittelypöytiä pidettiin suur tapahtumissa (mm. KEOS, 3500 osallistujaa sekä Lastensuojelupäivät).

Keski-Suomessa SISUKAS-toimintaa juurrutettiin sosiaalityön yhteiskehittämisen Innostamoissa sekä levitettiin koulutustoiminnan, mallin ja materiaalien avulla. Yhteistyössä oli mukana Keski-Suomen LAPE-hanke.

Etelä- ja Pohjois-Savoon toimintaa levitettiin vuoden kestäneellä prosessikoulutuksella, johon osallistui kokonaisuudessaan 425 monialaista toimijaa. Koulutusprosessiin sisältyi 5 seminaaria, 10 työpajaa (Sisukas cafe), 5 verkkoluentoa sekä 8 konsultaatiota välitehtävineen omassa työssä toteutettavaksi. Nämä alueelliset koulutusprosessit järjestettiin saman sisältöisinä Mikkelissä ja Kuopiossa. Koulutusprosessit päättyivät Itä-Suomen oppimisentuen päiviin, jossa pidettiin työpaja. Yhteistyökumppaneina toimivat LAPE ja Opetushallituksen tuella Valteri, Itä-Suomen AVI sekä Väestöliitto.

Satakunnassa käynnistyi LAPE-, EU-, yliopisto- ja järjestöyhteistyö maaperän luomiseksi ja Sisukas-tiimin saamiseksi sote-rakenteisiin. Sijoitettujen lasten koulunkäynnin tuen tiimoilta rakennettiin puolen vuoden Sisukkaasti koulutiellä -koulutusprosessi. Prosessi käynnistettiin lastensuojelun ja koulun yhteistyöseminaarilla otsikolla ”Mun sieluun sattuu” ja osallistujia oli 178. SISUKAS- yhteistyöprosessi jatkuu suunnitelmallisesti työpajoin ja seminaarein vuonna 2018.

Uudenmaan LAPE-hankkeen tilaamana SISUKAS-toimintaa ja materiaaleja esiteltiin seminaareissa Porvoossa sekä Vihdissä. Osallistujia oli 60. Yhteistyötä sovittiin jatkettavan vuoden 2018 puolella.

Pohjois-Pohjanmaalla Oulussa järjestettiin ”Luottamuksen lukkoja avaamassa” -koulutuspäivä lastensuojelun ja koulun yhteistyöhön liittyen. Osallistujina oli Valterin opettajia, terapeutteja sekä oppilashuollon edustajia yhteensä 80 henkeä.

Valtakunnallisessa Oppimisen tuen foorumissa Tampereella pidettiin Sisukas-toiminnasta kaksi työpajaa otsikolla ”Kouluun kiinnittymisen ketterät tehokeinot”. Teema oli esillä myös

pääpuheenvuoroissa. Työpajoihin osallistui 170 erityisopettajaa. Lisäksi esillä oli sijoitettujen lasten kokemuksista koottu näyttely. Päiviin osallistui 400 erityisopettajaa

Varsinais-Suomen oppimisentuen päivillä Turussa Sisukas-mallia sekä uutta Älyä tunteet - materiaalia esiteltiin kahdessa työpajassa: ”Psyykkisesti oireilevat lapset koulussa” ja ”Älyä tunteet - lasten itsesäätelytaitojen vahvistaminen”. Osallistujia yhteensä 80.

Niilo Mäki Instituutin tilaamana ja OPH:n tuella järjestettiin osallistujille maksuttomat koulutuspäivät Jyväskylässä ja Tampereella psyykkisesti oireilevan lapsen tukemisesta koulussa (N=70). Sisukas-mallikoulutus järjestettiin myös Helsingissä Suomen opettajaksi opiskelevien liiton tilauksesta.

2. Edistää sijoitettujen lasten osallisuutta, hyvinvointia ja oikeuksia oppimisen tukeen

Alakouluikäisille lapsille tuotettiin psyykkisen ensiavun menetelmä: Älyä tunteet -apukäsi lasten tunnetaitojen vahvistamiseen. Alkuperältään norjalaiseen materiaaliin sisältyy ohjekirja, tarinakirja, nuket, apukäsilehtiö sekä lyhytelokuvat. Kognitiiviseen käyttäytymisterapiaan pohjautuva materiaali soveltuu kaikille lapsille itsesäätely- ja tunnetaitojen vahvistamiseen. Siitä on ollut myös tutkitusti apua lapsille mm. jännittämiseen, pelkoihin, ahdistuneisuuteen, ärtyneisyyteen ja surumielisyyteen. Materiaalia testattiin lasten kanssa sijaisperheissä Uudellamaalla ja ensimmäiset avoimet koulutukset järjestettiin Helsingissä ja Tampereella. Osallistujia yhteensä 25. Menetelmää esiteltiin yhteensä 50 kuulijalle myös Emma ja Elias - ohjelman seminaarien työpajoissa Helsingissä sekä Hämeenlinnassa.

3. Kansainvälinen yhteistyö

Pohjoismainen yhteistyö Ruotsin ja Norjan kanssa jatkui. Skolfam-konferenssissa Tukholmassa 5.–6.10 pidettiin kaksi englanninkielistä Sisukas -työpajaa, joissa oli yhteensä 75 osallistujaa. Työpaja striimattiin Hollantiin, jossa ollaan myös ottamassa mallia pilotointiin. Ruotsi otti käyttöönsä pienen kouluoppaamme ruotsinnoksen ”Placerade barn i skolan”. Käytiin yhteydenpitoa Norjaan Älyä tunteet -materiaalin oikeuksien hankintaan ja suomennoksiin liittyen.

4. Tiedottaa ja tehdä vaikuttamistyötä sijoitettujen lasten syrjäytymisen ehkäisemiseksi

Sisukkaan kotisivuja ja Facebook-ryhmää päivitettiin säännöllisesti. Kolme Sisukas -uutiskirjettä lähti 460 tilaajalle. Tiedotusta tehtiin myös Pesäpuun kotisivuilla ja sosiaalisessa mediassa. Pesäpuun blogissa julkaistiin kuusi blogikirjoitusta. Lisäksi tiedotusta tehtiin alan tapahtumissa ja messuilla. Lehtiartikkeleita julkaistiin:

- Psykologi 6/2017, Haavoitetusta lapsesta ehjäksi aikuiseksi, s. 10-13
- Lapsen maailma 11/2017, Miten voit? Kouluterveyskysely s.8 ja Vihreät ajatukset rauhoittavat. 50-52
- e-Erika 2/2017, Sijoitettujen nuorten koulukokemuksia s.31- 35

TUOTOKSET

- Sisukkaasti koulutiellä –koulutusprosessi mallin valtakunnalliseen levitykseen
- Älyä tunteet -materiaali kouluikäisille, apukäsi lasten tunnetaitojen vahvistamiseen
- Kolmen lyhytelokuvan julkaisu suomenkielisinä Pesäpuun Youtube-kanavalla.
- Älyä tunteet -koulutus, esitteet ja mainoskortit
- Kolme opinnäytetyötä valmistui:
 - Essi Jääskeläinen (2017) Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten palkitsevat ja haastavat tilanteet koulussa. Pro gradu. JYU.
 - Heidi Rautiainen ja Petra Simonen (2017) Sijoitettujen nuorten koulukokemuksia. Pro gradu. JYU.
 - Saija Liimatainen (2017) Sijoitettujen lasten koulunkäynnin tukeminen sosiaalityöntekijöiden näkökulmasta. Tapaustutkimus Sisukas-projektista. Ylempi AMK, Jyväskylä.
- Tieteellinen artikkeli vertaisarvioidussa, kansainvälisessä kasvatusalan julkaisussa:
 - Raija Pirttimaa ja Christine Väliavaara (2017) Educational intervention planning for children in foster care in Finland. A case study.

TULOKSET

SISUKAS-malli on saanut valtakunnallista tunnustusta ja herättänyt kasvavaa kiinnostusta. Keskeneräisestä maakuntauudistuksesta huolimatta LAPE-toimijat ovat olleet kiinnostuneita vahvistamaan kentän osaamista ja luomaan yhteistyössä pohjaa sijoitettujen lasten koulunkäynnin tuen vahvistamiseksi. Tämä on poikanut pitkiä koulutus- ja yhteiskehittämisprosesseja useaan maakuntaan. OKM:n ja STM:n yhdyspinnoilla Sisukas-toiminta näyttäytyy yhteisenä mahdollisuutena. Tuloksena on tiivis yhteistyö OKM:n ja Valteri-verkoston kanssa ja tulevan OT-keskuksia mukailevan VIP-verkoston (vaativa erityinen tuki) suunnittelussa.

Sisukkaasti koulutiellä –toiminnan myötä:

- Sisukas-malli on hyvin tunnettu Suomessa ja leviäminen on käynnistynyt.
- Maaperää konsultoitavien Sisukas-tiimien perustamiseksi tuleviin maakuntiin on luotu.
- Sisukas-malli on Älyä tunteet -materiaalin kanssa ehdolla Kasvun tuki-portaaliin.
- Pohjoismaissa on käytössä yhtenäisiä, systemaattisia ja tutkitusti hyviä käytäntöjä.
- Aikuisten osaaminen sijoitettujen lasten erityiskysymyksissä on vahvistunut materiaalien, koulutusten ja konsultoinnin avulla.
- Lastensuojelun, kodin ja koulun toimijoita on saatettu yhteen, tiedonkulku ja yhteistyö on tiivistynyt.
- Sijaisvanhempien ja sijoitettujen lasten osallisuutta ja mahdollisuutta tukeen on edistetty tietoisuuden lisääntyessä.
- Uutta, helposti jalkautettavaa psyykkisen ensiavun menetelmää on alettu ottaa käyttöön lasten tunne- ja itsesäätelytaitojen vahvistamiseksi.

VAIKUTUKSET

- Sijoitettujen lasten koulukokemuksiin ja koulunkäynnin sekä psyykkisen hyvinvoinnin tukemiseen on alettu kiinnittää huomiota valtakunnallisesti.
- OKM:n asettama Vaativan erityisen tuen kehittämisryhmä ja THL:n Perhehoidon LAPE-työryhmä suosittelee SISUKAS-mallin käyttöönottoa.
- Useat maakunnat ovat valinneet LAPE -kärkihankkeessa kehittämiskohteeksi lastensuojelun perhehoidon ja sijoitettujen lasten koulunkäynnin tuen.
- Sisukas on kutsuttu puheenvuoroilla ja työpajoilla mukaan useille AVI:en järjestämille alueellisille oppimisen tuen päiville (Itä-, Varsinais- ja Pohjois-Suomi).
- Kokeiluja on käynnistynyt ja materiaaleja (mm. pieni opas) on otettu käyttöön alueilla.
- Osaaminen ja tietämys haavoitettujen lasten voimavarakeskeisistä kohtaamisen taidoista sekä selviytymisen vahvistamisesta on lisääntynyt.
- Sijoitettujen lasten oikeuksia ja edellytyksiä saada tarvitsemaansa tukea koulukäyntiinsä on edistetty.
- Yhä useammalla sijoitetulla lapsella on mahdollisuus saada peruskoulun päättötodistus ja edetä jatko-opintoihin.
- Ruotsissa ja Hollannissa on kiinnostuttu Suomen kokemuksista ja otettu käyttöön kehittämiämme materiaaleja.
- Pohjoismainen yhteistyö on poikanut yhteisiä toimintamalleja sekä arvioitujen menetelmien vaihtoa.

PePPI-hanke 2012–2017

PePPI – Vapaaehtoiset voimavarana sijaisperheiden tukemisessa -hanke on Pelastakaa Lapset ry:n, Perhehoitoliitto ry:n ja Pesäpuu ry:n yhteinen hanke. Hankkeessa hyödynnetään perhehoidon eri toimijoiden kokemusasiantuntijuutta, kehitetään ja järjestetään vapaaehtoistoimintaa sijaisperheiden tueksi sekä vahvistetaan kolmen perhehoitoa kehittävän järjestön yhteistä vaikuttamistyötä.

PePPI -hankkeen visio ja päämäärä:

”Vapaaehtoiset sijaisperheiden arjen tukena”

Hankkeen päämääränä on edistää järjestölähtöisin keinoin perhehoidossa elävien lasten ja nuorten sekä sijaisperheiden sosiaalista hyvinvointia sekä turvata perhehoidossa elävien lasten ja nuorten elämässä pysyvyyttä ja jatkuvuutta.

Vuoden 2017 alussa hankkeen toiminta muuttui valtakunnalliseksi ja työssä jatkoi kaksi projektityöntekijää ja projektipäällikkö. Syksyllä projektityöntekijät siirtyivät uusiin projekteihin ja hankkeeseen palkattiin 1.10.2017 uusi projektityöntekijä 60% työpanoksella. Projektipäällikkö jatkoi 1.10. alkaen vuoden loppuun 55% työpanoksella.

Vuoden 2017 aikana tuettiin sijaisperheiden hyvinvointia jatkamalla perhekaveritoiminnan juurruttamista, tukemalla sijaisvanhempien pienryhmätoimintaa sekä tiedottamalla muista hankeajan toiminnoista.

Perhekaveritoiminta

Espoon kaupungin perhehoidon, Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän perhehoidon ja Helsingin kaupungin vastaanottoperhetoiminnan kanssa yhdessä järjestettiin suunnitellut vapaaehtoisten perhekaverien valmennukset tammi-helmikuussa ja lisäksi valmennettiin yksi perhekaveri

erikseen. Myös Pelastakaa Lasten aluetoimistoissa valmennettiin perhekavereita, ja syksyllä Helsinki valmensi vastaanottoperheille lisää perhekavereita, joten yhteensä vuonna 2017 saatiin 21 uutta perhekaveria.

Perhekavereita toimi Helsingin vastaanottoperheissä vuoden lopussa 4 ja Helsingin pitkäaikaisessa perhehoidossa 11, Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymässä 2, Espoon perhehoidolla 1 ja Perhehoitoyksikkö Pihlajalla 4 sekä Vantaan perhehoidon perheissä 4. Pelastakaa Lasten aluetoimistojen tuen piirissä olevilla sijaisperheillä oli yhteensä 8 perhekaveria. Kaikkiaan 30 sijaisperheellä oli vuoden vaihteessa 34 vapaaehtoista perhekaveria. Näissä sijaisperheissä oli yhteensä 86 alle 18-vuotiasta lasta.

Perhekaveritoiminnan juurruttaminen Pelastakaa Lasten aluetoimistoihin jatkui palavereilla kevään aikana aluetoimistoissa. Aluetoimistoissa perhekaverit saavat ensin lapsiperheiden tukihenkilövalmennuksen, jota täydennetään perhehoidon erityiskysymyksillä niiden kohdalla, joita kiinnostaa erityisesti sijaisperheiden kanssa toimiminen.

Helsingin perhehoidon perhekaverisuhteiden siirtämisestä heidän antamansa tuen piiriin järjestettiin useita suunnittelupalavereita. Perhehoidon ja vapaaehtoistoiminnan koordinaattori saatettiin yhteistyöhön keskenään. Tuen turvaamisesta perhekavereille hankkeen jälkeen keskusteltiin myös Espoon ja Vantaan perhehoidon koordinaattoreiden kanssa. Näiden toimijoiden ja Perhehoitoyksikkö Pihlajan kanssa työtä on vielä jatkettava. Päijät-Hämeen kohdalla vastuu perhekaverisuhteiden tuesta oli alun alkaenkin ollut heillä itsellään. Helsinkiä lukuun ottamatta muiden toimijoiden kanssa asioiden etenemistä ovat haitanneet henkilöstö vaihtuminen ja sairauslomat.

PePPI perusti perhekaveritoiminnan kehittämisverkoston, johon kutsuttiin mukaan kaikki perhekaveritoimintaa järjestävät yhteistyökumppanit. Verkosto kokoontui 2 kertaa pohtimaan perhekaveritoiminnan sisältöä, rekrytointia, tukea ja tilastointia sekä jakamaan kokemuksia. Perhekaverisuhteet toimivat yleisesti ottaen hyvin: toiset toivovat, että saavat luoda suhteet keskenään ja joillakin on toiveena, että määräajoin kokoonnutaan keskustelemaan niin, että toiminnan ohjaaja on mukana. Osapuolet tietävät itse, mikä sopii heille parhaiten.

Sijaisperhenuorten ja -vanhempien chatit

Sijaisperhenuorten chatteja järjestettiin tammi-toukokuussa 6 ja niissä oli yhteensä 24 osallistujaa. Yrityksistä huolimatta osallistujia ei enää tavoitettu kevään edetessä, joten totesimme, että tämä ei ole toimiva tapa saavuttaa nuoria. Elo-syyskuussa tarjosimme kaksi chat-iltaa sijaisvanhemmille ja niihin saatiin yhteensä 21 osallistujaa. Sijaisvanhemmilla oli toive toiminnan jatkumisesta, mutta henkilöresurssien vähentyessä syksyllä iltoja ei voitu enää järjestää. Valmennetut verkkovapaaehtoiset ohjattiin mukaan Pelastakaa Lasten verkkonuorisotoimintaan, jossa heille voidaan säännöllisesti tarjota vapaaehtoistehtäviä verkossa lasten ja nuorten kanssa.

Sijaisvanhempien pienryhmät

Pelastakaa Lasten Tiukula –talossa kokoontui PePPin tukemana kuukausittain sijaisperheiden ryhmä ja kaksi sukulaissijaisvanhempien ryhmää. Toinen isäryhmä kokoontui alkuvuoden Vantaalla ja kolmas omin voimin Saarijärvellä. PePPin koollekutsumana vapaaehtoiset pienryhmäohjaajat, paikallisyhdistyksen ja kunnan edustaja sekä Perhehoitoliiton vapaaehtoistoiminnan koordinaattori tapasivat kahdesti Tiukulassa. Kokouksessa pohdittiin vapaaehtoisina ryhmien ohjaajina toimivien sijaisvanhempien koulutuksen ja tuen tarpeita, jotta laadukas pienryhmätoiminta saataisiin mahdollisimman monen sijaisvanhemman ulottuville. Syksyllä alkoi ensimmäinen ryhmäohjaajakoulutus Perhehoitoliitossa, ja PePPi osallistui siitä tiedottamiseen.

Vapaaehtoisten virkistys ja täydennyskoulutus

Vapaaehtoisille perhekavereille ja ryhmäohjaajille tarjottiin kolme kertaa vuoden aikana mahdollisuutta osallistua virkistys ja voimavaraistamisen tapahtumiin. Kahteen tapahtumaan ei saatu osallistujia niin, että ne olisi voitu järjestää. Yhdellä kerralla järjestelyissä mukana oli Espoon perhehoito, joka tarjosi tilaisuutta omille sijaishoitajaperheilleen. Yksi perhekaveripari osallistui Pelastakaa Lasten tukihenkilöiden puurojuhlaan, jonne heidät kaikki oli kutsuttu.

Ehjä ry:n tukihenkilötoiminnan ja Helsingin Diakonialaitoksen Perhetalkoot -hankkeen kanssa yhdessä järjestettiin tukihenkilöille koulutustilaisuus, jonne kutsuttiin myös Pelastakaa Lasten tukihenkilöitä. Koulutukseen osallistui 14 henkilöä ja siinä käsiteltiin lastensuojelun piirissä olevien lasten erityispiirteiden tukisuhteeseen tuomia haasteita ja tunteita alustuksen, keskustelun ja toiminnallisen tehtävän avulla.

Toiminnoista tiedottaminen

Vuonna 2017 vierailtiin Kuopion Perheentalolla ja sijaishuollossa sekä Iisalmen perhehoidossa, Perheentalolla ja Pelastakaa Lasten paikallisyhdistyksessä sekä Savonia Ammattikorkeakoululla kertomassa vapaaehtoistoiminnasta sijaisperheiden tueksi. Pohjois-Suomen käynnillä vierailtiin myös Oulun Diakonia Ammattikorkeakoululla. Kesällä tavattiin Kotkassa Kymenlaakson perhehoitajat ry:n, Pelastakaa Lapset ry:n paikallisyhdistyksen, Kotkan perhehoidon ja tukihenkilötoiminnan edustajia sekä Kymenlaakson LAPE –hankkeen projektipäällikkö ja projektisuunnittelija ja viriteltiin yhteistyötä vapaaehtoistoiminnan edistämiseksi osapuolten välillä. Vuoden lopulla Kymenlaakson perhehoitajilta saatiin viestiä, että he toivoisivat yhteistyötä perhekaveritoiminnan aloittamiseksi.

Perhekaveritoiminnan luonnetta tehtiin näkyväksi tuottamalla siitä blogitekstejä ja lehtijuttuja: Perhehoito-lehdessä julkaistiin juttu perhekaveritoiminnasta ja sijaisperheiden ryhmistä, lisäksi blogitekstejä kirjoitettiin ja julkaistiin hankkeen omalla sivustolla sekä Pesäpuu ry:n blogissa. Peppivoimaa -verkkosivuja ja Facebookia hyödynnettiin tiedottamisessa. Peppivoimaa -verkkosivujen päivittäminen ja siirto Pelastakaa Lasten kotisivuille toimivaksi alasivuksi aloitettiin vuoden lopussa.

Vuoden alussa painettiin 1000 kpl Perhekaverikortteja ja Vapaaehtoistoiminnasta lisää voimavaroja sijaisperheiden arkeen –esitteitä. Kortteja ja esitteitä jaettiin yli puolet vuoden aikana erilaisissa tilanteissa ja niitä postitettiin mm. Pelastakaa Lasten kaikkiin sijaisperheisiin keväällä 2017. Sijaisperheiden tukihenkilötoiminnan järjestämisen käsikirjan 300 kappaleen painos jaettiin vuoden aikana lähes loppuun, edelleen jaettiin myös Lapsen kanssa luontoon –opasta.

Hankkeena osallistuimme Lastensuojelun kesäpäiville Kotkassa, Lastensuojelupäiville, TerveSos -päiville Helsingissä, Kuntamarkkinoille ja Vapaaehtoistoiminnan päiville Helsingissä, Suomi 100 vuotta – lapsen oikeudet -tapahtumaan Hämeenlinnassa sekä kaikkiin Emma ja Elias -verkostotapahtumiin. Yhdessä lapsen asialla -tapahtumassa Finlandia-talolla olimme mukana Emman ja Eliaksen kanssa esittelemässä ohjelman tuotoksia.

Lisäksi yksi projektityöntekijä oli mukana Pesäpuun Yhdessä Koettua –hankkeen ohjausryhmässä ja Helsingin tapahtumien suunnitteluryhmässä, jossa yleisölle avattiin taiteen keinoin sijoitettujen lasten kokemuksia Helsingin Annantalolla syys-lokakuussa. Osallistuimme myös Ajoissa kotiin -tapahtuman suunnitteluun.

Toiminnan arviointia

Perhekaverisuhteita ja toiminnan vaikutuksia seurattiin ja arvioitiin tekemällä arviointikäyntejä, keräämällä tietoa sijaisvanhemmilta ja perhekavereilta puhelimitse sekä vapaaehtoisten vertaistapaamisissa. Syksyllä 2017 tehdyn sijaisperheille ja sosiaalityöntekijöille lähetetyn kyselyn vastaukset osoittavat, että mitä pidempään perhekaverisuhde on kestänyt, sitä tärkeämpänä ja suurempana sijaisperheiden ja perhekaverisuhteessa olevien lasten ja perheiden saamaa hyötyä pidetään. Toiminnan kautta sijaisperheiden lapset ja nuoret ovat saaneet lisää turvallisia, merkityksellisiä ihmissuhteita ja perhekaverisuhteet ovat kasvattaneet sijaisperheiden luonnollisia läheisverkostoja. Perhekavereista on tullut niin lasten kuin sijaisvanhempienkin ystäviä ja toiminnalle annettiin yleisarvosana kiitettävä. Yhtä kiittävä palaute tuli Emma ja Elias -ohjelman toteuttaman perheille osoitetun kyselyn kautta. Huonot kokemukset perhekaverisuhteista ovat johtuneet pääosin muuttuneista elämäntilanteista tai joko perhekavereiden tai sijaisvanhempien vähäisestä sitoutumisesta toimintaan, jolloin suhde on katkennut suunnittelemattomasti.

Aikuisille suunnattujen kyselyjen lisäksi järjestimme perhekaveri-lapsi ja tukihenkilö-lapsi pareille ”Tutkitaan yhdessä” toiminnallisen päivän Pelastakaa Lasten tukihenkilötoiminnan kanssa. Rakentamalla yhdessä kierrätysmateriaaleista käsinuket aikuisen ja lapsen välinen suhde tuli näkyväksi ja nukkien välityksellä he saivat kertoa, millaisia asioita he ovat yhdessä tehneet. Kaikki osallistuivat innolla tehtävään ja lasten ja heidän tukiaikuisensa välinen suhde tuli näkyviin tärkeänä ja paljon iloa tuottavana molemmille osapuolille. Vapaaehtoisten sitoutuminen ja osaaminen oli vahvaa, se tuli esiin erityisesti haastavasti käyttäytyneiden lasten kohdalla. Tilaisuus osoitti liikuttavalla tavalla, että vapaaehtoisilla on hyvin monenlaisia vahvuuksia, joilla he voivat vahvistaa myös perhehoidossa elävien lasten uskoa itseensä ja lisätä näin heidän hyvinvointiaan. Lasten palautteen mukaan kaikki oli kivaa ja he kuten aikuisetkin toivoivat lisää tällaisia tilaisuuksia.

#Munperheet – Kohti suunnitelmallista perheen jälleenyhdistämistä (2017–2020)

#Munperheet – kohti suunnitelmallista perheen jälleenyhdistämistä lastensuojelun perhehoidossa -hanke on osa STEA-rahoitteista Kaikille eväät elämään -ohjelmaa. Hankkeen pilottialue on Tampere ja toiminta-aika 2017–2020.

PÄÄTAVOITE

#Munperheet -hankkeen päätavoitteena on luoda edellytyksiä lapsen edun mukaisten ja suunnitelmallisten perheen jälleenyhdistämisten lisäämiseksi lastensuojelun perhehoidossa.

Hankkeen avulla pyritään

- lisäämään perhehoitoon sijoitettujen lasten ja heidän perheidensä hyvinvointia ja ehkäisemään syrjäytymistä,
- kehittämään suunnitelmallinen työmalli perheen jälleenyhdistämiseen sekä
- vaikuttamaan yhteistyön ja osallistavan toimintakulttuurin lisääntymiseen lastensuojelun perhehoidossa.

Hankkeen yhteistyökumppaneita ovat

- Tampereen kaupunki/Sijais- ja jälkihuollon sosiaalityö ja Perhehoito Luotsi
- Pelastakaa Lapset ry
- Perhehoitokumppanit Suomessa Oy
- Perhehoitoliitto ry ja Pirkanmaan Perhehoitajat ry
- SOS-lapsikyläsäätiö
- Suomen Kasvatus- ja perheneuvonta/VOIKUKKIA-toiminta

TAVOITTEET 2017

Vuonna 2017 tavoitteina oli

1. henkilöstön rekrytointi,
2. kehittämistyön käynnistäminen,
3. hankkeen tavoitteiden ja toimintasuunnitelman tarkistaminen ja konkretisointi sekä juurruttamissuunnitelman laatiminen,
4. viestintäsuunnitelman tarkentaminen sekä viestintä- ja vaikuttamistyön käynnistäminen ja
5. tutkimus- ja arviointisuunnitelman laatiminen.

TOIMINTA

1. Henkilöstön rekrytointi

Hankkeeseen rekrytoitiin uusi työntekijä elokuussa 2017. Kehittämispäällikkö Pia Lahtisen työpariksi erityisasiantuntijan tehtävään valittiin Reetta Peltonen. Hän aloitti työt syyskuussa 2017. Lisäksi hankkeeseen palkattiin asiantuntijaksi Onni Westlund, jolla on pitkä kokemus lastensuojelun kokemusasiantuntijan tehtävistä. Hankkeen työntekijöille vuokrattiin työtilat Tampereelta.

2. Kehittämistyön käynnistäminen

Hankekumppaneiden kanssa toteutettiin kahdeksan kumppanuustapaamista, joissa käsiteltiin toimivia tapoja edistää jälleenyhdistämisä ja perhesuhteita sekä kartoitettiin lapsia ja perheitä, joiden perheen jälleenyhdistämistä seurataan toiminnan aikana. Tavoitteena on löytää 15 lasta perheineen.

Koottiin ohjausryhmä, jonka kanssa tarkennettiin hankkeen tavoitteita ja keinoja. Lisäksi tehtiin alkuarviointikysely. Tulosten mukaan yhteistyö kumppaneiden ja sidosryhmien kanssa on toimivaa ja tukee tavoitteiden saavuttamista, mutta riskinä nähtiin riittävä resursointi (talous ja henkilöstö) tavoitteiden saavuttamiseksi. Sama kysely toteutetaan hankkeen eri vaiheissa.

Elokuussa Pesäpuun Tampereen toimistolla järjestettiin aamukahvitilaisuus, jonka teemana oli ”Osallisuus ja perhesuhteet lastensuojelun perhehoidossa”. Mukana oli 16 ammattilaista ja kokemusasiantuntijaa.

Käynnistettiin aloitusseminaarin (10.4.) sekä lasten ja nuorten foorumien suunnittelu. Ensimmäinen Nuorten foorumi toteutetaan 10.3.2018 ja lasten Salapoliisipäivä 6.10.2018 Tampereella.

3. Hankkeen tavoitteiden ja toimintasuunnitelman tarkastaminen ja konkretisointi sekä juurruttamissuunnitelman laatiminen

Hankkeen työntekijät tarkensivat toimintasuunnitelmaa sekä viestintä- ja arviointisuunnitelmia ja laativat aikataulutuksen vuodelle 2018. Juurruttamissuunnitelma tehdään tulevana toimintavuonna.

Työntekijät osallistuivat Kaikille eväät elämään -ohjelman toimintaan, ensimmäiseen verkostotapaamiseen ja käynnistivät yhteistyötä ohjelman ja sen hankkeiden kanssa. #Munperheet -seminaarin järjestelyt aloitettiin. Sovittiin hankkeen aloitusseminaarista 10.4.2018 Tampereella ja tehtiin alustavaa markkinointia. Seminaari kiinnosti osallistujia jo ennen virallisen ohjelman julkaisemista ja se täyttyi nopeasti.

4. Viestintäsuunnitelman tarkentaminen sekä viestintä- ja vaikuttamistyön käynnistäminen

Suunniteltiin hankkeen visuaalista ilmettä ja valittiin tuotokuva (*tyttö*). Tarkennettiin hankkeen viestintäsuunnitelmaa yhdessä Pesäpuun viestintävastaavan kanssa. Avattiin hankkeelle omat sosiaalisen median kanavat Facebookissa, Twitterissä ja Instagramissa, joissa kaikissa saavutettiin vuodenvaihteessa 100 seuraajan raja. Lisäksi kirjoitettiin kaksi Pesäpuun blogia jälleenyhdistämisestä. Osana Kaikille eväät elämään -ohjelmaa tuotettiin hankkeesta jouluvideo <http://bit.ly/Munperheet>.

Lisäksi koottiin valtakunnallista ja paikallista tilastotietoa perheen jälleenyhdistämisistä ja suunniteltiin ensimmäistä infograafia. Vaikuttamistyön tueksi tehtiin työpajaehdotukset Perhehoidon päiville ja Lasten suojelun kesäpäiville. Aloitettiin valmistelut Kaikille eväät elämään -ohjelman Kick off -seminaarin 23.1.2018 puheenvuoroa varten.

5. Tutkimus- ja arviointisuunnitelman laatiminen

Tarkennettiin arviointisuunnitelmaa ja kerättiin Webropolilla toiminnan seuranta-indikaattorit. Arviointikohteina ovat 1) toiminnan vaikutukset kohderyhmiin, 2) mallin levittäminen ja juurtuminen rakenteisiin ja 3) asenteiden muuttuminen.

Toteutettiin alkuarviointikysely ohjausryhmälle ja käsiteltiin se työntekijöiden ja Kaikille eväät elämään -ohjelman kanssa. Hyödynnettiin kyselyn laatimisessa ohjelman asiantuntemusta.

Käynnistettiin tutkimusyhteistyö Tampereen yliopiston sosiaalityön yksikön kanssa ja laadittiin yhteenveto toiminnan keskeisistä tiedontarpeista. Tärkeitä tutkimuskohteita ovat jälleenyhdistämiseen liittyvät eettiset ristiriidat ja jännitteet. Tavattiin Tampereen yliopiston yhdyshenkilöt tutkimusyhteistyön sopimiseksi ja aloitettiin ensimmäiset opinnäytetyöhankkeet.

Tehtiin koonti hankekumppaneilta ja valtakunnallisista lastensuojelutilastoista saaduista tiedoista. Todettiin, että tilastoinnissa on puutteita, eikä valtakunnallista tietoa ole tältä osin saatavissa.

TULOKSET

Ensimmäisen toimintavuoden jälkeen hanke etenee suunnitellussa aikataulussa ja keskeiset tulokset on saavutettu:

- hankekumppaneiden keräämien tilastojen pohjalta on koottu tietoa jälleenyhdistämisten määrästä vuosina 2015–2016 sekä laajemminkin valtakunnallisesti sijaishuollosta ja perhehoidosta. Tältä osin todettiin jälleenyhdistämissä koskevat tilastolliset puutteet ja sovittiin yhteydenotosta Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokseen.
- #Munperheet -seminaarin ja Nuorten foorumin aikataulut ja puhujat on varmistettu ja markkinointi aloitettu. Seminaari lähes täyttyi ennen kuin virallinen ohjelma julkaistiin.
- Vuonna 2018 toteutettavien ammattilaisten miniseminaarien ajankohdat on varmistettu ja niiden suunnittelu on aloitettu.
- #Munperheet -verkkosivujen sisällön tuottaminen ja ulkoasun suunnittelu on aloitettu.
- Vaikuttamistyötä on tehty suunnitelman mukaisesti:
 - työpajaehdotukset Valtakunnallisille lastensuojelun perhehoidon päiville ja Lasten suojelun kesäpäiville.
 - sosiaalisen median kanavat on avattu ja ovat aktiivisessa, säännöllisessä toiminnassa. Viestintävastuut on sovittu ja kohderyhmistä tavoitettu erityisesti ammattilaisia ja perhehoitajia.
 - jälleenyhdistämistä koskevan laajan lehtiartikkelin julkaisusta on sovittu Perhehoitoliiton kanssa.
- Kaikille eväät elämään -ohjelman ja sen verkostojen avulla on viestitetty toiminnasta.
- Yhteistyö Tampereen yliopiston kanssa on käynnistynyt ja ensimmäisten opinnäytetöiden suunnittelu käynnistetty.

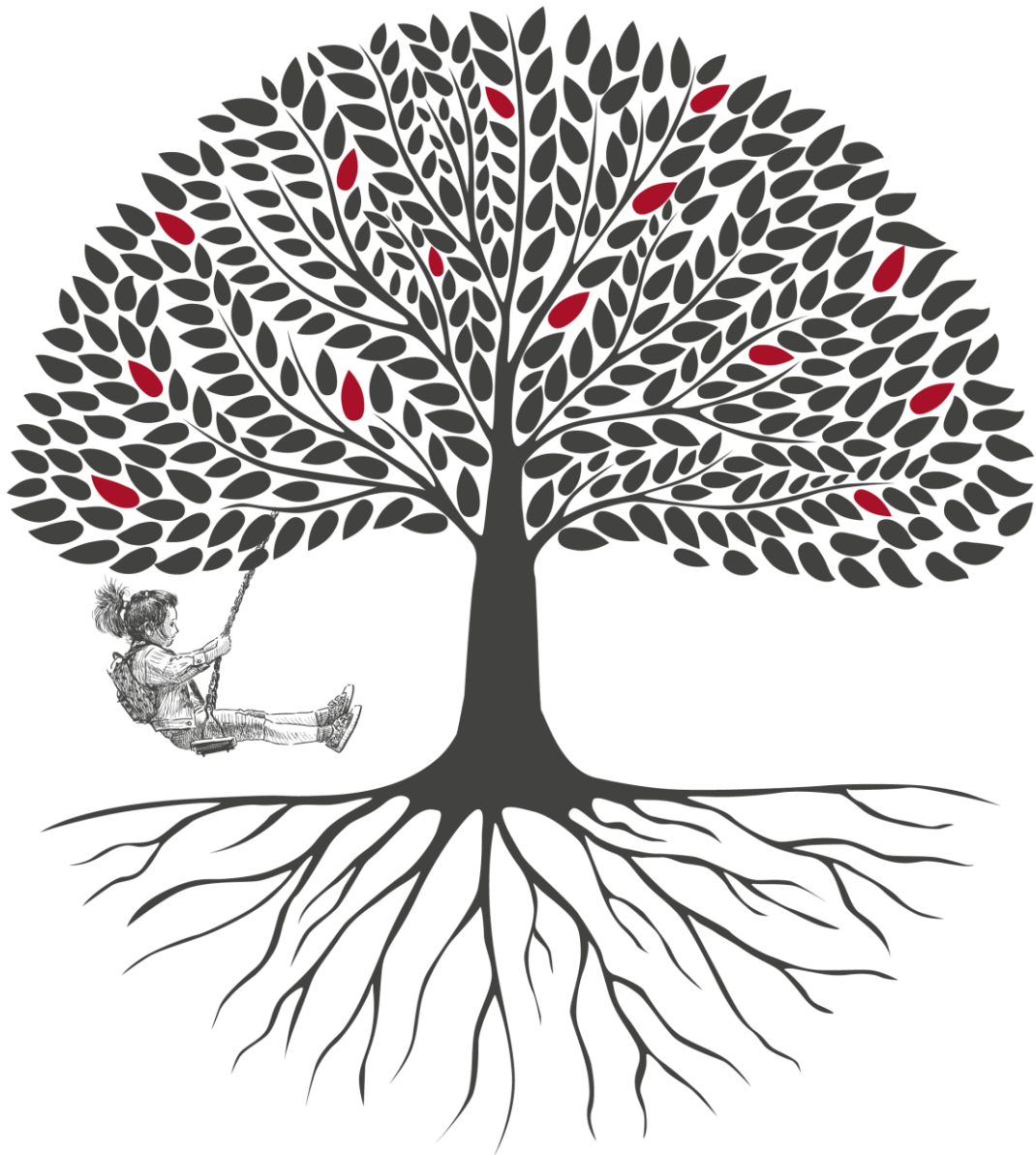
TUOTOKSET

- #Munperheet -postikortti
- #Munperheet jouluvideo <http://bit.ly/Munperheet> julkaistu 1.12.2017
- Ensimmäinen infograafi-luonnos
- Hankkeen some-kanavien avautuminen: Facebook-sivut 113 seuraajaa, Twitter 107 seuraajaa, Instagram 100 seuraajaa (31.12.2017)
- www-sivujen suunnittelu ja sisällön tuottaminen sekä www.munperheet.fi-domain hankittu.

VAIKUTUKSET

- Hankekumppanit ovat tunnistaneet tarpeen kehittää suunnitelmallista jälleenyhdistämistä perhehoidossa.

- Ammattilaiset pilottialueella ovat tunnistaneet oman työnsä solmukohtia, varsinkin syntymävanhempien saamassa tuessa, ammattilaisten yhteistyössä ja sijoitetun lapsen perhesuhteiden ja vuorovaikutussuhteiden tukemisessa.
- Tilastojen avulla on pystytty osoittamaan, että perhehoidossa asuvat lapset ovat eriarvoisessa asemassa sijoittajatahosta ja sijoituksen järjestäjästä riippuen.
- Keskustelua suunnitelmallisesta perheen jälleenyhdistämisestä on lisätty myös valtakunnallisella tasolla.
- Syntymä- ja sijaisvanhempien sekä eri ammattilaisten kanssa on käyty yksilö- ja ryhmäkeskusteluja jälleenyhdistämisen merkityksestä. Niissä on saatu johdonmukaisesti palautetta hankkeen tärkeydestä ja ajankohtaisuudesta.

LASTEN JA NUORTEN OSALLISUUS JA KOKEMUSASIAINTUNTIJUUS

Osallisuus- ja kokemusasiantuntijuus-tiimi / Kokemusasiantuntijuuden tuki- ja valmennuskeskus

Pesäpuun OK- eli osallisuus ja kokemusasiantuntijuus-tiimin rooli valtakunnallisena vaikuttajana on entisestään vahvistunut. Osallisuus- ja kokemusasiantuntijatiimi muodostaa Valtakunnallisen lasten ja nuorten kokemusasiantuntijuuden tuki- ja valmennuskeskuksen. Tehtävänämmä on edistää lasten ja nuorten osallisuutta ja kokemusasiantuntijuutta lastensuojelussa ja vahvistaa lasten ja nuorten kokemusasiantuntijaverkostoja.

OK-tiimissä ei vain kehitetä lapsille ja nuorille vaan se tehdään yhdessä heidän kanssaan. Näin lasten ja nuorten tarpeet, ajatukset ja tunteet tulevat osaksi kehittämistyötä, mahdollistaa työvälineiden, kouluttamisen ja vaikuttamistyön kautta muutoksen myös yksittäisen lapsen elämässä. Ytimenä on lähtökohtainen luottamus lasten ja nuorten kykyyn ja mahdollisuuksiin osallistua kehittämistyön prosesseihin. OK-tiimi nostaa lasten ja nuorten kokemustiedon ammattilaisten ja tutkimustiedon rinnalle.

Kehittämällä lastensuojelua yhdessä asiakkaiden kanssa teemme sitä entistä enemmän asiakkaiden tarpeita vastaavaksi ja pystymme puuttumaan asiakkaiden näkökulmasta näyttäytyviin epäkohtiin. Lasten ja nuorten kokemusasiantuntijatoiminnan kehittämällä on monia vaikutuksia eri tasoilla niin yksilö-, työntekijä-, organisaatio- kuin yhteiskunnallisellakin tasolla.

Lasten ja nuorten osallisuus koetaan edelleen haastavana. Usein kehittäminen nähdään vain ammattilaisten etuoikeutena. OK-tiimin visiona on, että sijaishuollossa asiakkaina olevat tai olleet lapset ja nuoret otetaan mukaan lastensuojelun prosesseihin yksilöinä, yhteisön jäseninä ja yhteiskunnallisina vaikuttajina. Tarve siihen, että he ovat mukana kehittämässä, eikä vain osallistumassa, on kasvava.

3–5-vuotiaat Kirahvit

Saimme STEA:lta rahoituksen, jolla aloitimme kehittämistyön 1.3.2017 yhdessä 3–5-vuotiaiden lastensuojelutyön piirissä olevien lasten kanssa. Rahoitus on vuosille 2017–2019.

Hankkeen työnimi Poppis-päälliköt vaihdettiin lasten itsensä ideoimana Kirahveiksi. Kirahvi-nimitys onkin erittäin sopiva pienten lasten kanssa kehittämistyölle, sillä he tarvitsevat vielä pidempää kaulaa kuin muut päästääkseen osalliseksi.

Visio

Vahvistaa 3–5-vuotiaiden lasten osallisuutta lastensuojelun sijaishuollossa.

KEHITTÄMISTYÖN TAVOITTEET

1. Lisätä 3–5-vuotiaiden lasten osallisuutta sijaishuollossa.
2. Kehittää lastensuojeluun tapoja pienten lasten kokemusmaailman tavoittamiseen ja mielipiteen selvittämiseen.
3. Tutkia pienten lasten kokemusasiantuntijatoiminnan mahdollisuuksia tekemällä heidän kanssaan kehittämistyötä.

Kehittämistyö tehdään yhdessä lasten, heidän arjessaan olevien aikuisten ja työntekijöiden kanssa.

TAVOITTEET 2017

- henkilöstön rekrytointi
- projektin käynnistäminen: kehittäjä/ideointiryhmän kokoaminen

- tavoitteiden tarkistaminen
- toimintasuunnitelman konkretisointi
- kehittämistyön käynnistäminen yhteistyökumppaneiden kanssa
- viestintä- ja arviointisuunnitelman laatiminen
- konkreettisen kehittämistyön aloittaminen

TOIMINTA

Hanke pääsi rivakasti käyntiin hyvän pohjatyön ansiosta. Yhteistyökumppaneina ovat Nuorten Ystävät, SOS-lapsikylä, Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymä ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Yhteistyökumppaneiden lisäksi myös Lastensuojelun Keskusliitto on mukana kehittämistyössä. Kaikki yhteistyökumppanit tavattiin kevään 2017 aikana ja heidän kanssaan tehtiin alustavat kumppanikohtaiset suunnitelmat kehittämistyölle. Koska tavoitteena on, että kehittämistyö etenee vaiheittain ja saadut kokemukset kumuloituvat sekä vaikuttavat työskentelyyn, kumppanikohtaiset suunnitelmat päivittyvät ja tarkentuvat vaihe kerrallaan.

Hankkeelle perustettiin tukiryhmä. Tukiryhmään kuuluvat hankekumppaneiden edustajat Jukka Mäkelä ja Riitta Laakso (THL), Annakaisa Suokas (Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä), Hannele Nikkanen (SOS-lapsikylä), Mikko Oranen ja Pirjo Vähämaa (Nuorten ystävät) sekä Tiia Hipp (Lastensuojelun Keskusliitto). Tukiryhmä kokoontui vuoden 2017 aikana kolme kertaa. Tukiryhmässä laadittiin kehittämistyölle eettiset periaatteet, jotka toimivat kehittämistyön perustana. Peilaamme eettisten periaatteiden toteutumista työtä arvioitaessa.

Maalis-syyskuussa hankkeessa keskityttiin osallisuuskäsitteiden syventämiseen, arvioinnin suunnitteluun ja syksyllä alkavien ryhmien valmistelutyöhön. Lasten ja sijaisvanhempien omakuva-valokuvatyöskentelyyn perustuva ryhmä alkoi syyskuussa. Ryhmä toteutettiin yhteistyössä Nuorten Ystävien Turun perhehoidon ja valokuvaaja Leena Louhivaaran kanssa. Ryhmässä oli neljä 4-vuotiaasta lasta sijaisvanhempineen ja verrokkina myös kolme 6–8-vuotiaasta lasta. Ryhmän tavoitteena oli tutkia pienten lasten kanssa kehittämisen mahdollisuuksia ja tapoja.

Syksyllä jatkoimme kehittämistyötä myös yhteiskehittämistapaamisella 3-vuotiaana sijoitetun, aikuistuneen kokemusasiantuntijan kanssa. Hän nosti esiin asioita niin lapsen, sijaisvanhemman kuin työntekijän näkökulmasta.

Marraskuussa järjestettiin Lasten ja nuorten kehittäjäfoorumi Punkaharjun SOS-lapsikylässä. Päivään osallistui 18 lasta. Päivässä lapset palauttivat mieleensä elämäänsä pikkulapsina.

Teimme myös aktiivista pohjatyötä lasten filosofiaryhmän käynnistämiseksi. Ryhmä toteutetaan vuoden 2018 alkupuolella Lahdessa Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän kanssa.

Tutkimusyhteistyö THL:n kanssa käynnistyi, ja myös pienet lapset saadaan osaksi THL:n sijoitettujen lasten hyvinvointitutkimusta. Jyväskylän Ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat ovat aloittaneet opinnäytetyön, jonka aiheena on pienten lasten palautteenkeruumenetelmät.

Hankkeelle tehtiin viestintäsuunnitelma. Viestintää toteutettiin aktiivisesti erityisesti somekanavien välityksellä ja pitämällä asiaa esillä eri yhteyksissä. Kirahvityöstä kirjoitettiin kaksi blogia ja lasten osallisuudesta lähti laajalla jakelulla uutiskirje, joka herätti kiinnostusta. Hankkeen tavoitteista painatettiin postikortti, jota jaettiin Valtakunnallisilla lastensuojelupäivillä syyskuussa. Kortin tarkoitus on haastaa työntekijöitä mukaan kehittämistyöhön. Kortti täyttikin tehtävänsä, sillä sen myötä tuli yhteydenottoja kiinnostuneilta.

TUOTOKSET

Kirjalliset tuotokset

- Eettiset periaatteet
- Viestintäsuunnitelma
- Tavoitteiden tarkastaminen saadun avustussumman perusteella
- Postikortti
- Kehittämistyötä kuvaavat blogit

Kehittäjäryhmät, foorumit ja kehittäjätapaukset

- Lasten valokuvatyöskentely Turussa
 - suunnittelu 8.6. työntekijöiden kanssa
 - työskentelytapaukset 18.9., 28.9., 5.10.
 - arviointitapaaminen 29.11. työntekijöiden kanssa
 - Valokuvatyöskentelyä edelsi toiminnan suunnittelu valokuvaaja Leena Louhivaaran kanssa. Hän toteutti tapaukset kehittämäänsä menetelmää soveltaen. Työskentely päättyi työskentelyn reflektioon hänen kanssaan.
- Kokemusasiantuntijan kehittäjätapaukset 12.10.2017
- Foorumi Punkaharjun SOS-lapsikylässä 18.11.2017

TULOKSET

- Lapset tulivat työpajoihin mielellään ja valokuvaaminen menetelmänä innosti heitä. Lapset antoivat myös valokuva- ja tarramenetelmän avulla palautetta, jossa korostui lasten

tyytyväisyys henkilökohtaiseen huomioon valokuvaajan kanssa ja heidän oman asiantuntijuuden arvostaminen.

- Valokuvatyöskentelyyn osallistuneet työntekijät: Kun liikutaan tuntemattomalla alueella, niin kaikki oivallukset ja havainnot ovat tärkeitä. Oli hyvä, että ryhmässä oli lapsille myös ennestään tuttuja työntekijöitä, ja on voitu palata asioihin jälkikäteen esimerkiksi sijaisperheissä käytäessä. Aikuisen on tärkeä antautua lapsen spontaaniuteen.
- Kehittäjätyöntekijät: 3–5-vuotiaiden kanssa kehittäminen on mahdollista, mutta se edellyttää vahvaa lähiaikuisten sitoutumista työskentelyyn. Kehittämistyössä 3–5-vuotiaiden kanssa on yhtäläisyyksiä 6–10-vuotiaiden ja nuorten kanssa tehtävään kehittämiseen, mutta myös eroja. Yhtäläisyyksiä ja eroja on tarpeen syventää ja tuoda esiin jatkossa. Lähes näkymättämänä olleet pienet lapset nousivat esiin lastensuojelun kehittäjinä.

VAIKUTUKSET

- 3–5-vuotiaiden kanssa työskentely lastensuojelussa vahvistuu.
- Lapset, sijaisvanhemmat ja työntekijät saavat uusia toimintatapoja ja välineitä, joiden avulla pienet lapset voivat ilmaista itseään.
- Pienten lasten ääntä saadaan kuuluviin myös yhteiskunnallisella tasolla

6–10-vuotiaat Salapoliisit

Me tutkimme. Me kehitämme. Me vaikutamme. Lapset ja aikuiset YHDESSÄ.

Vuonna 2012 alkaneen Salapoliisitoiminnan tavoitteena on vahvistaa lasten osallisuutta lastensuojelussa ja erityisesti perhehoidossa. Salapoliisitoiminnassa 6–10-vuotiaat lapset on otettu yhdessä aikuisten kanssa miettimään sijaishuollon arkeen ja turvalliseen elämään liittyviä asioita. Lapset pääsevät toiminnan kautta mukaan konkreettiseen kehittämistyöhön, sillä heidän näkemyksiään kokemusasiantuntijoina hyödynnetään tuotettaessa materiaalia lastensuojelutyön tueksi.

Toiminnassa on mietitty tarkkaan eettisiä kysymyksiä ja periaatteita, jotta toiminta on mahdollisimman turvallista siihen osallistuville lapsille. Työntekijöiden on oltava herkkäkuuloisia lapsen kertomalle ja valmiita kuulostelemaan tarkasti lasten itsensä esiin nostamia asioita. Toiminnalla on oma maskotti, Salapoliisi Mäyrä, joka ei lasten tapaan voi asua omien syntymävanhempiansa luona. Mäyrää mietityttävät monenlaiset asiat, joissa hän kaipaa apua lapsilta. Näitä kysymyksiä, kuten mitä tarkoittaa lastensuojelu, millä tavoin Mäyrän ikävää syntymäkotiin voidaan lievittää tai kuka on sosiaalityöntekijä, tapaamiskerroilla pohditaan yhdessä lasten ja aikuisten kanssa. Teemoja käsitellään lapsille ominaisin menetelmin, kuten leikin, toiminnallisten harjoitusten ja tutkimisen avulla. Isossa roolissa ovat myös salapoliisitehtävät, kuten sormenjälkien tutkiminen ja yhteinen ruokailu.

Salapoliisitoiminnan taustalla toimii muutaman kerran vuodessa kokoontuva ideointiryhmä. Ideointiryhmän jäsenet vuonna 2017 olivat Mikko Oranen (Nuorten Ystävät), Kaisu Muuronen/Tiia Hipp (Lastensuojelun Keskusliitto), Hannele Nikkanen (SOS-lapsikyläsäätiö), Marko Nikkanen (Familiar Oy), Maaret Parviainen (Pesäpuu ry, PePPI-hanke/Ensi- ja turvakotien liitto), Hanna Tulensalo (Pelastakaa lapset ry) ja Jari Ketola (Pesäpuu ry). Ideointiryhmän tarkoituksena on toimia reflektioapuna sekä ideoida toiminnan toteutusta ja kehitettävää materiaalia. Yhteistyötä on tehty Lapsiasiavaltuutetun toimiston, Lastensuojelun Keskusliiton, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen THL, SOS-lapsikyliä, Pelastakaa lapset ry:n ja eri kuntakumppaneiden kanssa.

TAVOITTEET 2017

- Tehdään uutta materiaalia tunnetuksi ja levitetään sitä eri puolille Suomea, jotta tuotettu materiaali saavuttaisi mahdollisimman monet perhehoidon toimijat ja sitä kautta perhehoidossa olevat lapset.
- Järjestetään Salapoliisitoiminnasta koulutusta ja tehdään aktiivista vaikuttamistyötä.
- Jatketaan kehittämistyötä sekä tiivistä yhteistyötä kunta- ja järjestökumppanien sekä LAPE-muutosohjelman kanssa.
- Pohditaan rahoitusmahdollisuuksia, jotta materiaalia voitaisiin kääntää ruotsiksi ja englanniksi.
- Järjestetään 4–5 lasten Salapoliisipäivää. Salapoliisit ovat mukana Yhdessä Koettua – 100-vuotias Suomi sijoitettujen lasten silmin -kiertueella kahdella paikkakunnalla.

TUOTOKSET

Tavoitteet saavutettiin: Salapoliisitoimintaa on pystytty kehittämään eteenpäin ja samalla sitä on levitetty ja juurrutettu eri puolille Suomea.

Lasten ja läheisten Salapoliisipäivät

Toimintavuoden 2017 aikana järjestettiin neljä Salapoliisipäivää, joihin osallistui yhteensä 44 henkeä, joista 22 oli lasta. Lisäksi päivien suunnittelussa ja toteutuksessa oli mukana paikallisia työntekijöitä (15 työntekijää). He saivat samalla mahdollisuuden perehtyä menetelmään. Yksi suunniteltu päivä peruuntui meistä riippumattomista syistä.

Salapoliisipäivään liittyvä kehittämistyö on n. puoli vuotta kestävä prosessi. Prosessissa on viisi vaihetta: 1. suunnittelu- ja valmisteluvaihe, 2. lasten ja läheisten Salapoliisipäivä, 3. tiedon jäsentäminen ja dokumentointi, 4. reflektiotapaaminen eli ammattilaisten kehittämistyö Salapoliisipäivässä kerätyn tiedon pohjalta ja 5. jatkosuunnitelmista sopiminen.

Vuonna 2017 järjestetyt Salapoliisityön kehittämisprosessit:

1. Kaksi Salapoliisi-työpajaa Tampereella. 9.2. ja 16.2.2017 teemalla KOTI.

Molempiin työpajoihin osallistui yhteensä 10 henkilöä (5 lasta ja 5 aikuista) ja ne toteutettiin yhteistyössä PKS:n, Tampereen Kulttuurikeskus Rullan, Tampereen kaupungin lapsiasiamiehen ja SOS-lapsikylän kanssa. Työpajoissa lapset tekivät kotipesiä osaksi Yhdessä Koettua -näyttelyä.

Työpajojen lisäksi lapsille järjestettiin omat avajaiset ennen Yhdessä Koettua -kiertueen virallisia avajaisia kirjasto Metsossa. Lasten avajaisiin osallistui 15 henkeä. Aaro Vuotila teki laulun lasten työpajoissa tuottamien ajatusten pohjalta.

2. Lasten ja sijaisvanhempien Salapoliisipäivä Tampereella 6.5.2017 teemalla KAHDET VANHEMMAT.

Salapoliisipäivä järjestettiin yhteistyössä Pelastakaa lapset ry:n kanssa. Päivässä oli yhteensä 16 osallistujaa (lapsia ja sijaisvanhempia) ja siitä tehtiin kooste, joka jaettiin Pelastakaa lapset ry:n työntekijöille ja päivään osallistuneille perhehoitajille. Salapoliisipäivän reflektiutilaisuuteen osallistui kahdeksan Pelastakaa lapset ry:n työntekijää.

3. Salapoliisipäivä Turussa 23.9.2017 teemalla TURVALLISUUS JA PELOT

Päivässä oli yhteensä 8 osallistujaa (4+4). Päivä järjestettiin Turun kaupungin sijaishuollon, Varsinais-Suomen LAPEn Lupa auttaa -hankkeen ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen yhteistyönä. Päivässä oli mukana myös erityisasiantuntija, lastenpsykiatri Jukka Mäkelä (THL). Päivästä tehty kooste esiteltiin ja sitä jatkotyöstettiin yhdessä alueen työntekijöiden kanssa. Työskentelyn pohjalta tuotettiin Turvallisen perhehoidon teesit.

Lisäksi tehtiin yhteistyötä Pohjois-Savon LAPE-hankkeen ja Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikön kanssa Salapoliisitoiminnan saamiseksi alueelle ja osaksi maakunnallista ohjausmallia. Useiden neuvottelujen kautta tässä onnistuttiin ja keväälle 2018 suunnitellun Salapoliisipäivän valmistelut aloitettiin syksyllä. Yhteistyötä tehtiin myös Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa liittyen kouluterveyskyselyn sijoitetuille lapsille suunnatun kyselyn pilotointiin. Yksi suunniteluista Salapoliisipäivistä osana pääkaupunkiseudun Yhdessä Koettua -kiertuetta peruuntui harmiksemme meistä riippumattomista syistä.

Uuden työmenetelmät

Kehitimme yhdessä lasten kanssa Salapoliisityöskentelyä. Vuoden 2017 aikana on kehitetty

- eteenpäin lasten omaa dokumentointia salapoliisipäivissä,
- uusia työskentelymenetelmiä lasten kanssa ja
- lasten omaa palautteen keruuta kokeilemalla haastattelun sopivuutta aiemmin käytetyn palautelomakkeen sijaan.

Koulutus

Ensimmäinen Salapoliisihommissa -koulutus ammattilaisille oli tilauskoulutus SOS-lapsikylän työntekijöille ja se järjestettiin 14.2.2017. Koulutukseen osallistui seitsemän työntekijää lapsikylistä eri puolilta Suomea. He kokivat saaneensa koulutuksen kautta valmiuksia Salapoliisitoiminnan aloittamiseen, ja toiminta käynnistyiikin kevään 2017 aikana kahdessa eri SOS-lapsikylässä.

Konsultointi

Salapoliisitoiminta herättää kiinnostusta eri toimijoissa. Olemme konsultoineet vuoden aikana mm. Espoon kaupungin kokemusasiantuntijatoimintaa kehittäviä työntekijöitä, vammaisten lasten osallisuutta kehittäviä VAMOS-hankkeen työntekijöitä, ruotsinkielisen osaamiskeskuksen FSKC työntekijöitä sekä Ensi- ja turvakotien liiton Ylisukupolvisen kaltoinkohtelun katkaiseminen - hankkeen työntekijää.

Salapoliisi Mäyrän käsikirjan ruotsinnos

Vuoden 2017 aikana saatiin rahoitus, joka mahdollisti Salapoliisi Mäyrän käsikirjan kääntämisen ruotsiksi. Salapoliisimäyrästä tuli Detektiv Maxida. Käännöstyön mahdollisti Bensowin säätiö ja Räddä Barnen Åland.

Näkyvyys ja puheenvuorot

- Helsingin kaupungin perhehoidon työntekijät, 36 henk.
- Lasten ajatuksia ikävästä ja sen helpottamisesta oli esillä Tampere-talolla 20.–21.4.2017 pidetyillä Erityisopetuksen päivillä. Osallistujia n. 80.
- Salapoliisitoiminnan esittely Lastensuojelupäivillä Finlandia-talolla: eri toimijoiden kanssa toteutettu Salapoliisitoimisto, jonka tarkoituksena oli tuoda lasten ajatuksia ja kokemusta ammattilaisten tietoisuuteen. Toimistossa oli lasten tuotoksia eri puolilta Suomea ja sen toteutukseen osallistui Helsingin kaupungin perhehoito, Salon kaupungin lastensuojelu, SOS-lapsikylät Espoosta ja Tampereelta sekä Pelastakaa lapset ry. Salapoliisitoimistossa kävi noin 70 Lastensuojelupäiville osallistunutta ja he olivat vaikuttaneita lasten ajatuksista.
- Vuoden aikana pidettiin kolme Salapoliisitoiminnan esittelytilaisuutta eri puolilla Suomea (Turku, Joensuu, Kuopio). Näistä kahdessa (Turku ja Kuopio) esittely johti Salapoliisipäivän toteuttamiseen alueella. Kuulijoita tilaisuuksissa oli yhteensä 102.
- Puheenvuoro DIAKin opiskelijoille, 14 opiskelijaa.
- Puheen vuoro JHL:n SOTE-festareilla, 20 osallistujaa.

Viestintä

- Facebook-, Instagram- ja Twitter-päivitykset aina kunkin Salapoliisitapahtuman jälkeen.
- Lasten ajatukset Finlandia-talon Salapoliisitoimistosta levisivät laajasti somessa.
- Salapoliisi Mäyrän käsikirja ilmestyi syksyllä 2016, ja alkuvuodesta 2017 tehtiin sähköinen markkinointikampanja, jonka tavoitteena oli lisätä työntekijöiden tietoisuutta oppaasta. Tämän kautta tavoiteltiin sitä, että mahdollisimman moni lapsi saisi mahdollisuuden käsitellä sijoitukseen liittyviä kysymyksiä yhdessä aikuisen kanssa. Markkinoinnin tueksi painatettiin postikortteja ja teetettiin Mäyrä-rintanapit.

- Blogikirjoitus.
- Lasten osallisuuden kehittämistyöstä lähetettiin laajalla jakelulla uutiskirje, joka sai myönteisen vastaanoton. Salapoliisitoiminta herättää kiinnostusta ja arvostusta.
- Salapoliisitoiminnasta oli juttua osana laajempaa lasten ja nuorten osallisuutta käsittelevää juttua Perhehoitolehdessä (Osa tiimiä) ja Lapsen maailma lehdessä 1/2017.

Tutkimus

Salapoliisitoiminnan tutkimusperustan vahvistamiseksi perustettiin tutkimustyöryhmä, johon kuuluu Tarja Pösö, Tarja Heino, Mikko Oranen, Jukka Mäkelä ja Riitta Laakso. Tutkimustyöryhmä pohtii Salapoliisitoiminnan tutkimukseen liittyviä eettisiä ja muita kysymyksiä. Sen perustaminen ja jäsenten sitoutuminen ja tuki antavat lisää vaikuttavuutta Salapoliisitoiminnalle.

Tutkimustyöryhmä haki rahoitusta tutkijan palkkaamiselle, mutta rahoitusta ei saatu.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos otti Salapoliisitoiminnan osaksi laajempaa sijoitettujen lasten hyvinvointitutkimusta. Aineisto kerättiin salapoliisipäivästä. Lisäksi Jyväskylän yliopistosta valmistui sosiaalityön pro gradu -tutkielma sijoitetun lapsen ikävästä.

Laura Linnamaa: Sydämessä voi tuntua ikävä, kun on yksinäistä. Lapsen ikävä perhehoidossa.

Gradun aineisto on kerätty kahdesta vuonna 2016 pidetystä Salapoliisipäivästä.

TUOTOKSET

Salapoliisityötä on levitetty, ja se on juurtunut osaksi rakenteita esimerkiksi Helsingin kaupungin perhehoidossa ja Salossa. Salossa Salapoliisitoimintaa on kehitetty mm. avohuoltoon.

Salapoliisikoulutuksen kautta alkoi uudet Salapoliisiryhmät kahdessa SOS-lapsikylässä. Tampereen SOS-lapsikylässä on kehitetty luonnossa tapahtuvaa Salapoliisityöskentelyä.

Salapoliisipäiviin osallistuneet lapset pitivät tärkeänä, että saivat osallistua Mäyrän auttamiseen ja paras palaute on ollut, kun lapset kerta toisensa jälkeen kysyvät milloin pääsevät uudestaan salapoliisihommiin. Myös perhehoitajilta kerätyssä palautteessa on noussut esiin päivän merkittävyys lapsille. Aikuisten palaute omasta työskentelystään on ollut myönteistä ja toiminta koetaan kaikkia osapuolia voimaannuttavana.

Salapoliisi Mäyrän käsikirjaa käytetään yksilötyössä lasten kanssa.

Työntekijät ovat innostuneet Salapoliisitoiminnan soveltamisesta omassa työssään. Kiireinen arki ja työpaineet ovat kuitenkin olleet haaste toiminnan juurtumiselle.

VAIKUTUKSET

Salapoliisityö on saanut runsaasti myönteistä huomiota ja kansallisen lastensuojelutyön vaikuttajien tuen. Kehittämistyössä on ollut tähän asti kolmentasoisia vaikutuksia:

1. Vaikutukset yksilötasolla (lapsen arki ja hyvinvointi ja asiakasosallisuus)

- Lapsi voimaantuu saadessaan auttaa.

Lapset ovat olleet Salapoliisipäivien jälkeen tyytyväisiä, antaneet hyvää palautetta ja ilmaisseet halunsa tulla uudestaan. Lapset ovat kertoneet, että Mäyrän auttaminen oli tärkeää ja päivissä tehtyjen havaintojen pohjalta lapset ovat hyötäneet työskentelytavasta.

- Lapsi tulee kuulluksi.

Salapoliisityöskentelyn avulla lapset ovat saaneet mahdollisuuden sanoittaa kokemuksiaan ja tunteitaan.

- Lapsi saa tietoa lastensuojelusta ja hyvinvointiin liittyvistä asioista.

Lapset ovat saaneet pohtia yhdessä toisten lasten kanssa lastensuojeluun sekä lapsen hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä. Salapoliisipäivissä toteutetun työskentelyn lisäksi lapset ovat saaneet tietoa käsitellessään Mäyrän Käsikirjaa yhdessä aikuisen kanssa.

- Saa vaikuttaa asioihin.

Salapoliisipäivissä lasten kanssa työstetty tieto kootaan ja välitetään aina ammattilaisille. Päivistä tehdyt koosteet sisältävät autenttisia viestejä, joita lapset ovat halunneet Mäyrälle ja aikuisille välittää.

- Saa kokemuksen siitä, ettei ole ainoa, joka pohtii näitä kysymyksiä.

Salapoliisipäivissä lapsi saa kokea vertaisuuden voimaa, kun ryhmään osallistuu muita sijaisperheissä asuvia lapsia. Lapset samaistuvat myös Mäyrään ja ryhmässä mukanaolevaan kokemusasiantuntijaan.

2. Vaikutukset lastensuojelun työntekijöihin ja työkäytäntöihin

Työntekijät ovat Salapoliisitoiminnan myötä saaneet uusia valmiuksia ja menetelmiä asiakastyöhön. He ovat myös rohkaistuneet kehittämään menetelmää eteenpäin ja kehittäneet uusia sovelluksia. Salapoliisipäivien palautetilaisuuksissa työntekijät ovat kertoneet oppineensa uutta lapsilta. Tämä uusi tieto on jopa muuttanut osan lapsinäkemystä lasten toimijuudesta.

3. Vaikutukset organisaatiotasolla

Salapoliisityöllä tavoitellaan, että myös kunnan, yksikön tai muun organisaation työkäytännöt kehittyvät lapsiystävällisemmiksi ja lapset otettaisiin nykyistä aktiivisemmin mukaan kehittämistyöhön. Salapoliisitoiminnasta välitetään aina lasten tuottamaa tietoa myös johtotasolle.

4. Vaikutukset yhteiskunnallisella tasolla

Salapoliisityön myötä on havaittu, että lasta arvostetaan aiempaa enemmän aktiivisena toimijana kehittämis- ja vaikuttamistyössä. Pitemmän tähtäimen tavoitteena on, että myös pienten lasten kokemustieto huomioidaan palveluja suunniteltaessa ja toteutettaessa. Osin tässä tavoitteessa on onnistuttu jo nyt. Lasten ääntä ja tietoa lastensuojelusta ja sijoitetun lapsen näkemyksistä on saatu kuuluviin myös yhteiskunnallisella tasolla.

Nuoret 13 – 21-vuotiaat

Pesäpuu ry:n OSALLISUUDEN TAIDOT JA VALMIUDET – lapset ja nuoret resurssina lastensuojelun sijaishuollossa -hanke on jatkanut toimintavuonna 2017 kansallisen ja kansainvälisen lastensuojelun kehittämis- ja vaikuttamistyötään. Toiminnan ytimessä on lastensuojelun sijaishuollon asiakkaana olevien lasten ja nuorten osallisuuden lisääminen lastensuojeluprosessien kehittämisessä.

Työntekijätiimiin kuuluu kehittämisspäälikkö ja kaksi kokemusasiantuntijaa, ja tämän lisäksi nuoria palkataan projektiluontoisesti erilaisiin tehtäviin. Haettua kokemusasiantuntijaresurssin lisäystä ei saatu.

Vahvana pohjana nuorten tiimin työlle on Pesäpuun Selviytyjät-tiimin 10-vuotinen toiminta lastensuojelun kokemusasiantuntijuuden kehittäjänä. Selviytyjät-tiimin ryhmätoiminta on jäänyt viime vuosina taustavaikuttajaksi, ja toiminta painottuu nuorten kokemusasiantuntijuuden valtakunnalliseen levittämiseen ja vahvistamiseen sekä Voima Vaikuttaa! -verkoston eteenpäin viemiseen.

PÄÄTAVOITE

Sijaishuollon asiakkaina olevat tai olleet nuoret otetaan mukaan lastensuojeluprosesseihin yksilöinä, yhteisön jäseninä ja yhteiskunnallisina vaikuttajina.

TAVOITTEET 2017

1. Yleiset tavoitteet

- Vuonna 2017 Selviytyjät-tiimin toiminnan ytimessä on kehittäjäryhmäkoulutus, paikallisten ryhmien mentorointi ja Muutosvoimaa! -oppaan valmiiksi saattaminen.

- Olemassa olevien ja uusien kehittäjäryhmien mentorointi jatkuu vuoden 2017 aikana. Mentorointiin kuuluu työntekijöiden kouluttaminen kehittäjäryhmän perustamiseen ja käynnistämiseen sekä ryhmän 17 elinkaareen liittyvistä eettisistä periaatteista.
- Lisäksi tiimi on paikallisten kehittäjäryhmien käytettävissä aina heidän tarvitessa neuvoa ja ohjausta.
- Voima Vaikuttaa! –verkosto: verkostotapaaminen, jonka tavoitteena järjestäytyä ja kerätä verkoston toiminnalle tavoitteita.

2. Nuorten foorumit

- Vuodelle 2017 suunniteltiin 2 paikallista Nuorten foorumia.
- Näiden lisäksi tiimillä on jatkuvat valmiudet paikallisten, valtakunnallisten ja kansainvälisten foorumeiden fasilitointiin.
- Nuorten foorumien käsiteltäviksi aiheiksi tiimin tavoitteena oli nostaa muun muassa lastensuojelun ylisukupolvisuus ja väkivallan kokemukset lastensuojelussa.

3. Valtakunnallinen kehittämistyö

- Vuonna 2017 Selviytyjät-tiimi pyrkii Yhdessä Koettua -näyttelykokonaisuuden avulla levittämään taiteen keinoin viestiä lastensuojelun positiivisista vaikutuksista lasten, nuorten ja perheiden elämään, ja täten pyrkii purkamaan lastensuojeluun liittyvää leimaa.
- Vuoden 2017 aikana tapahtumajärjestäjä jatkaa työnsä ja kokoaa näyttelykokonaisuuden yhteistyössä kumppaneiden kanssa. Rahoitus näyttelykokonaisuuden toteuttamiseen haetaan vuoden aikana.
- Vuoden 2017 aikana näyttelykokonaisuus toteutetaan osana Suomi 100 -ohjelmaa kuudella eri paikkakunnalla yhdessä kumppaneiden kanssa.
- Yhteistyö valtion eri toimijoiden kanssa jatkuu myös vuodelle 2018.
- Selviytyjät-tiimi jatkaa vaikuttamistyötään erilaisissa valtakunnallisissa ja paikallisissa lastensuojeluseminaareissa sekä aktiivisina osallistujina että luennoitsijoina. Selviytyjät-tiimin toiminta on ollut ja tulee jatkossakin olemaan näkyvästi esillä kansallisessa lastensuojelukeskustelussa.

TOIMINTA

Vuodelle 2017 asetetut tavoitteet saavutettiin ja ylitettiin vuonna 2017 toimintavuonna vallinneesta resurssipulasta huolimatta. Lisäksi aloitettiin vertaisarviointimallien kehittäminen sekä laitoshuoltoon että perhehoitoon.

Vuonna 2017 kehitimme Voima Vaikuttaa! -nuorten kokemusasiantuntijoiden verkostoa eteenpäin yhdessä ympäri Suomea toimivien kehittäjäryhmien kanssa. Olimme mukana koordinoimassa valtakunnallista verkostofoorumia nuorten kehittäjäryhmien välillä Satakunnassa. Foorumin isännöi Satakunnan lastensuojelun kehittämisyksikön yhteydessä toimiva Satanuoret -kehittäjäryhmä.

Foorumiin osallistui noin 40 nuorta lastensuojelun kokemusasiantuntijaa ja 20 ryhmänvetäjää. Foorumissa työstettiin verkoston jäsenten voimin verkoston tavoitteita ja tehtäviä tulevaisuudelle.

Vuonna 2017 järjestettiin valtakunnallinen Yhdessä Koettua – 100-vuotias Suomi sijoitettujen lasten silmin –tapahtumakokonaisuus. Voima Vaikuttaa! -verkoston jäsenet ovat olleet aktiivisesti mukana järjestämässä Yhdessä Koettua –hankkeen maakunnallisia tapahtumakokonaisuuksia. Yhdessä Koettua oli osa Valtioneuvoston Suomen itsenäisyyden satavuotisjuhlavuoden ohjelmaa vuonna 2017.

Yhdessä Koettua –tapahtumakokonaisuus toteutettiin kuudella paikkakunnalla. Sen tehtävänä oli saattaa yhteen julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijat, jotka haluavat edistää lastensuojelun piirissä olevien lasten ja nuorten hyvinvointia.

Vuonna 2017 järjestimme yhteensä kahdeksan foorumia yhdessä yhteistyöverkoston kanssa. Suurin osa foorumeista järjestettiin osana Yhdessä Koettua -kiertuetta. Kiertueen aikana järjestimme foorumeita nuorten lisäksi eri kohderyhmille, kuten lapsille tai jo aikuistuneille entisille lastensuojelun asiakkaille sekä sijais- ja syntymävanhemmille. Lisäksi järjestimme STOP! –ylisukupolvisuusfoorumin tiimin jäsenille ja kumppaneille loppuvuodesta.

Foorumeissa ovat esillä kohderyhmille tärkeät asiat heidän itsensä esiin nostamina. Näistä sadoista äänistä koostuu toimintamme yhteiskunnallisen vaikuttamistyön ydin. Voimme todeta, että toimintamme koskettaa paikallisia nuoria, joiden tarinat ulottuvat valtakunnalliselle ja kansainväliselle tasolle. Vuonna 2017 järjestetyt foorumit ja niissä mukana olleet yhteistyökumppanit on eritelty kohdassa Nuorten foorumit.

Yhdessä Koettua

Järjestimme vuoden aikana yli 40 tapahtumaan, joita meillä oli mukana järjestämässä yli sata yhteistyökumppania. Erilaisiin tapahtumiin, työpajoihin ja foorumeihin kerättiin vähän päälle tuhat osallistujaa. Näyttelyn kävi katsomassa vuoden aikana eri paikkakunnilla yhteensä yli 10 000 ihmistä.

1. Tampere, Näkyvissä!? maaliskuu:

- 9.2. ja 16.2. Salapoliisi-foorumit
 - Osallistujia oli 10 (5 lasta ja 5 aikuista)
- 7.–24.3. Taidenäyttely kaupunginkirjasto Metsossa.
 - 10.3. Näyttelyn avajaiset, vieraita yli 70 hlö
 - Salapoliisien omat avajaiset ennen virallisia avajaisia
- 11.3. Seminaari kaupunginkirjasto Metsossa
 - Osallistujia n. 90 hlö
- 18.3. Nuorten Foorumi, Monitoimitalo 13
 - Osallistui nuoria 15 hlö

2. Kuopio, Suhteissa!?, huhtikuu

- 7.4. Seminaari klo 8.30–12, Avin juhlasali
 - Osallistujia n.70 hlö
- 18.–22.4. Taidenäyttely, Kaupungin kirjaston näyttelytila
 - Kävijöitä n. 170 hlö
 - 18.4. klo 15-17 Näyttelyn avajaiset
- 18.–22.4. Työpajat, Kirjaston näyttelytila ja luentosali
 - Kävijöitä työpajoissa vaihdellen
- 21.4. Kokemusasiantuntijailta

3. Pori, Kohdatessa!?, toukokuu:

- 1.4. Sijaisvanhempien Kohtaamisenfoorumi: Nuoren oikeus olla, oireilla ja onnistua perhehoidossa
 - Osallistujia noin 50
- 27.5. Voima Vaikuttaa! –verkostotapaaminen: Tabut ja verkoston kehittäminen
 - Osallistui vähän yli 40 kokemusasiantuntijaa ympäri Suomen
- 22.5. Seminaari, Porin Perusturvan auditorio
 - osallistujia vähän vajaa 80
- 22.5.-2.6 Taidenäyttely Puuvilla-ostoskeskuksessa, galleria-tila
 - kävijöitä n. 70
- 24.5.-1.6. Työpajat Puuvillan galleriatila
 - työpajoihin osallistujamäärät vaihtelivat, yksi peruttiin osallistujien puuttumisen vuoksi

4. Jyväskylä, Kotona!?, heinäkuu:

- 10.7. Seminaari, esitettiin YLE Areenassa livenä
 - osallistujia n. 60 + Ylen Areenan kautta seminaaria katsottu lukuisia kertoja.
- 3.–16.7. Taidenäyttely Galleria Hoppa + ”kävelykadun katunäyttely”
 - kävijöitä n. 200 + pienryhmät
- 11.7. Tarinateatteri-ilta galleria Hopassa
 - osallistujia 15

5. Oulu, Mukana!?, syyskuu:

- 9.9. Foorumi: MUKANA!? Lastensuojelun kokemusten kirjo menneisyydestä nykyhetkeen
 - Osallistujia 4 + 4
 - Kutsuttuna 50-luvulla ja 2000-luvun alussa sijoitettuna olleita aikuisia.
- 14.9. Seminaari: Wegelius Sali Oulun Diakonissalaitos
 - Osallistujia n. 50
- 14.–27.9. Taidenäyttely Galleria Koomassa
 - Kävijöitä 68
- kesä-elokuussa Yhdessä Koettua –työpajoja neljässä laitoksessa Kaaos-hankkeen rahoituksella
 - osallistujia 31

6. Helsinki, Pihalla!?, elo-syyskuu:

- 22.8., Nuorten kokeman väkivallan foorumi yhteistyössä THL ja Ensi- ja turvakotien liiton kanssa. Sopukka, Sipoo.
 - Osallistujia 15.
 - Nuorten viesti vietiin 30.-31.8.2017 ammattilaisten Väkipalautusfoorumiin. Lahti. Ensi- ja turvakotien liitto.
- 1.9. Nuorten päivä yhteistyössä Lastensuojelun Keskusliiton kanssa
- 3.9. Taidenäyttelyn avajaiset Annantalolla
 - Osallistujia
- 3.9.–1.10 Taidenäyttely Annantalolla
 - Työpajoja koko syyskuun ajan Annantalolla yhteistyökumppanien kanssa järjestettyinä, osallistujia vaihdellen, yhteensä n. 40-45 hlö
 - Näyttelyn kävijämäärät Annantalon laskennan mukaan yli 8000 hlö
- 7. Loppujuhla YHDESSÄ!?, 31.10.2017 Säätytalolla
 - YHDESSÄ!? –loppujuhlassa lanseerattiin Kaikki se hyvä meissä –kampanja, jolla loppu vuoden aikana nostetaan esiin Yhdessä Koettua –kiertueen keskeiset teemat ja toimenpide-ehdotukset lastensuojelun kehittämiseksi verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa.
 - Osallistujia oli
- 8. 20.11.2017 Niina Vehmaan Tuiki Tähtönen -teokset esille Seuraavat 100 vuotta - Lapsuuden tulevaisuus Suomessa! Jatkuuko menestystarina? Lapsen oikeuksien päivän seminaarissa

Vertaisarviointi lastensuojelun perhehoidon lasten ja nuorten tukena

Vertaisarviointi lastensuojelussa on uudenlainen ja pilotointivaiheessa oleva asiakaspalautemalli, joka korostaa nuorten osallisuutta omassa asuinympäristössään. Nuorten oma asiakaspalaute mahdollistaa toiminnan avoimen arvioinnin ja kehittämisen. Kyse on siitä, millaisia kokemuksia nuorilla on arjen toimintojen toimivuudesta ja laadusta. Nuoret pääsevät arvioimaan arkeaan ja antamaan siitä palautetta sekä vaikuttamaan omaan asuinympäristöönsä. Vertaisarviointi liitetään osaksi sijaishuollossa ja perhehoidossa tehtävää viranomaisvalvontaa.

Päästessään vaikuttamaan asuinpaikan laatuun, lisääntyy nuorten osallisuuden tunne suhteessa asuinpaikkaan. Vertaisarvioinnilla ennaltaehkäistään kaltoinkohtelua ja lisätään läpinäkyvyyttä sijaishuollon eri toimijoiden kesken, nuorten parhaaksi.

Nuoria on kohtaamassa ja kuulemassa aikuistuneet vertaiset, joilla on omakohtaista kokemusta sijaishuollossa kasvamisesta. Sijaishuollossa oleva nuori saa tutustua samassa tilanteessa olleeseen nuoreen, joka on selvinnyt sijaishuollon myllerryksistä. He ovat saaneet tehtävänsä koulutusta ja ovat vertaisarviointitehtävässään vaitiolovelvollisia.

Kiinnostus asiaan kansallisesti on kasvava. Vertaisarvioinnin kehittäminen lastensuojeluun on myös kansainvälisestikin uraa uurtavaa. Vertaisarvioinnin malli on aktiivisesti käytössä vammaisten asiakkaiden asumispalveluyksiköissä. Aspa-säätiön toimintamalli on ollut pohjana vertaisarvioinnin kehittämiseksi sijaishuollon palvelujen puolelle.

- 1. Eduskunnan oikeusasiamiehentoimisto:** Perehdytys sijaishuollon laitosvalvontakäyntien yhdessä suoritettavaan vertaisarviointiin. Selviytyjistä on mukana kolme kokemusasiantuntijaa.
 - Yksi valvontakäynti toteutettiin lokakuussa yhdessä vertaisarvioitsijan kanssa.
- 2. Vertaisarviointi laitoshoitoon –kehittämistyö.** Jyväskylään perustettiin sijaishuollon kokemuksen omaavien nuorten aikuisten ja lastensuojelun ammattilaisista koostuva Nuoret Sankarit -kehittäjäryhmä, jonka tehtävänä on kehittää laitoshoitoon vertaisarviointimalli. Kehittämistyötä tehdään yhdessä Jyväskylän kaupungin lastensuojelupalvelujen kanssa.
 - Vuoden aikana ryhmä rakensi vertaisarviointiprosessimallin ja sai pilaointivaiheeseen työskentelymatriisin, joka ohjaa nuoren kanssa tehtävää arviointia.
 - Ryhmä valmisti kannanoton valvonnasta ministeri Saarikolle viikolla 42.
 - Mieli-pidekirjoitus vertaisarvioinnista ja valvonnasta maakuntalehtiin viikolla 45 yhdessä Lastensuojelun Keskusliiton kanssa. Mieli-pidekirjoitus tavoitti 5 maakuntalehteä.
 - Nuorten Sankarit -kehittäjäryhmä jatkaa toimintaansa.
- 3. Vertaisarviointi nuoren tukena perhehoidossa –kehittämistyö.** Perhehoidon vertaisarvioinnin kehittäminen toteutuu Pohjois-Savon LAPE-hankkeessa.
 - Pohjois-Savon LAPE-hankkeen startti 6.11. aloitti keskustelun vertaisarvioinnista.
 - Nuorten kehittäjäryhmä Kokemuskuulijat aloittivat toimintansa marraskuussa. Mukana myös kaksi sijaisvanhempaa, sosiaalityöntekijä ja LAPE-muutosagentti.
 - Kokemuskuulijat –kehittäjäryhmä jatkaa toimintaansa.

Foorumit

- STOP! – Ylisukupolvisuusfoorumi tiimin jäsenille ja kumppaneille Seinäjoella 25.–26.11.2017. Foorumin tavoitteena oli pohtia yhdessä ylisukupolvisuuden teemoja: millaiset taakat halutaan katkaista omassa elämässä ja miten. Lisäksi pohdittiin ylisukupolvista hyvää, millaisia asioita tulee vaalia ja miten.
- Lasten salapoliisipäivät Tampereella 9.2. ja 16.2. Salapoliisipäivien tavoitteena oli pohtia yhdessä lasten kanssa teemaa On tärkeää, että on koti.
- Nuorten foorumi: Näkyvissä!? Tampereella 18.3. Foorumissa pohdittiin lastensuojelussa näkyvissä ja piilossa olevia asioita, joiden pohjalta rakensimme nuorten kanssa yhdessä asioita, joista Yhdessä Koettua –kiertueen aikana pitäisi

nostaa esille. Yksi foorumissa esiin nousseista teemoista oli Rakkaus, joka nousikin myöhemmin kiertueen pääviestiksi.

- Kokemusasiantuntijailta Kuopiossa 21.4.
Kokemusasiantuntijaillassa mukana oli lastensuojelun ammattilaisia, sijaisvanhempia, biologisia vanhempia ja nuoria kokemusasiantuntijoita. Illalta odotettiin näkökulmia lastensuojelun laatuun, kovasti toivottiin mielenkiintoisia ja yllättäviäkin keskusteluja, hyviä purinoita, uusia näkökulmia, avoimuutta, bioperheen ja sijaisperheen välisiä asioita. Työskentelyyn siirryttäessä suurin osa näistä odotuksista varmasti täyttyi.
- Voima Vaikuttaa! -verkostofoorumi Porissa 27.5.
Verkostofoorumiin osallistui nuoria yli kymmenestä eri kehittäjäryhmästä ympäri Suomen. Päivän tavoitteena oli käsitellä lastensuojelun tabuja sekä keskustella verkoston tavoitteista ja luoda suuntaviivoja verkoston toiminnalle eteenpäin. Tapaamisen jälkeen Voima Vaikuttaa! -verkostolle avattiin julkinen Facebook-sivu ryhmien toiminnasta tiedottamista varten.
- Menneisyys-foorumi MUKANA!? Lastensuojelun kokemusten kirjo menneisyydestä nykyhetkeen Oulussa 9.9.
Menneisyys-foorumi sai innoituksensa vuonna 2016 esitetystä Valtiollisesta anteeksipyyntöistä sijaishuollossa kaltoinkohtelua kokeneille. Foorumissa oli mukana 4 ensimmäisen lastensuojelulain aikana sijaishuollossa kasvanutta henkilöä, joiden kanssa pohdittiin, mitä voisimme heidän kokemuksistaan oppia. Foorumi korosti, että vertaistuellalla on iso merkitys kuulluksi tulemisessa, mutta vain, jos osallistujat kokevat, että heidän kokemuksilla voidaan auttaa muita.
- Nuorten kokeman väkivallan foorumi yhteistyössä THL:n ja Ensi- ja turvakotien liiton kanssa Sipoossa 22.8.
Nuorten väkivallan kohtaamisen asiantuntijafoorumi järjestettiin koulutuskeskus Sopukassa 22.8.2017. Foorumiin oli ilmoittautunut 12 nuorta, joista lopuksi yhdeksän pääsi paikalle. Foorumin tavoitteina oli pohtia keinoja, jotka auttavat väkivallan kohtaamisesta selviämisestä. Foorumin suunnittelussa ja toteutuksessa kiinnitettiin erityistä huomiota luottamuksellisen ja turvallisen ilmapiirin luomiseen. Viesti foorumista vietiin 18. valtakunnalliseen väkivaltafoorumiin Lahteen 30.8.2017 puheenvuoron muodossa. Puheenvuoron pitivät kokemusasiantuntijat Minna Kallio ja Onni Westlund.
- Nuorten Päivä Helsingissä 1.9. yhteistyössä Lastensuojelun Keskusliiton ja pääkaupunkiseudulla toimivien kehittäjäryhmien kanssa.
Päivään oli ilmoittautunut 41 nuorta ja n. 20 työntekijää. Päivän isona teemana oli tulevaisuuden kaupunki. Päivän juonnoista ja toiminnasta vastasivat nuoret eri ryhmistä yhdessä.

Muu toiminta vuonna 2017

- Kannanotto KELAn jälkihuoltoa koskien huhtikuussa 2017.

- Selviytyjät-tiimin tapaaminen pidettiin Jyväskylässä 17.6. Tapaamisessa käytiin läpi ryhmäläisten kuulumisia ja suunniteltiin loppuvuodesta järjestettyä tapaamista, jonka teemana oli lastensuojelun ylisukupolvisuus.
- Yksi tiimin työntekijä valmistui kaksi ja puolivuotisesta koulutuksesta sekä ratkaisukeskeiseksi valmentajaksi että lyhytterapeutiksi.
- Omaohjaajamenetelmät koulukodeissa
 - Koulutus järjestettiin 22.–23.11.2017 ja toistetaan uudelle ryhmälle tammikuussa. Koulutuksessa käydään lävitse erilaisia menetelmiä, joiden avulla työntekijä voi omaohjaajatyössään tukea nuoren hyvää elämää. Koulutus perustuu ratkaisu- ja voimavarakeskeisiin näkökulmiin ja menetelmiin, jolloin osallisuus on sisäänkirjoitettuna kaikessa toiminnassa. Pääpaino on selviytymisessä ja elämäntarinyöskentelyssä. Koulutuksen läpileikkaavana ajatuksena on nuoren oikeus olla, onnistua ja oireilla valtion koulukodissa.

TUOTOKSET

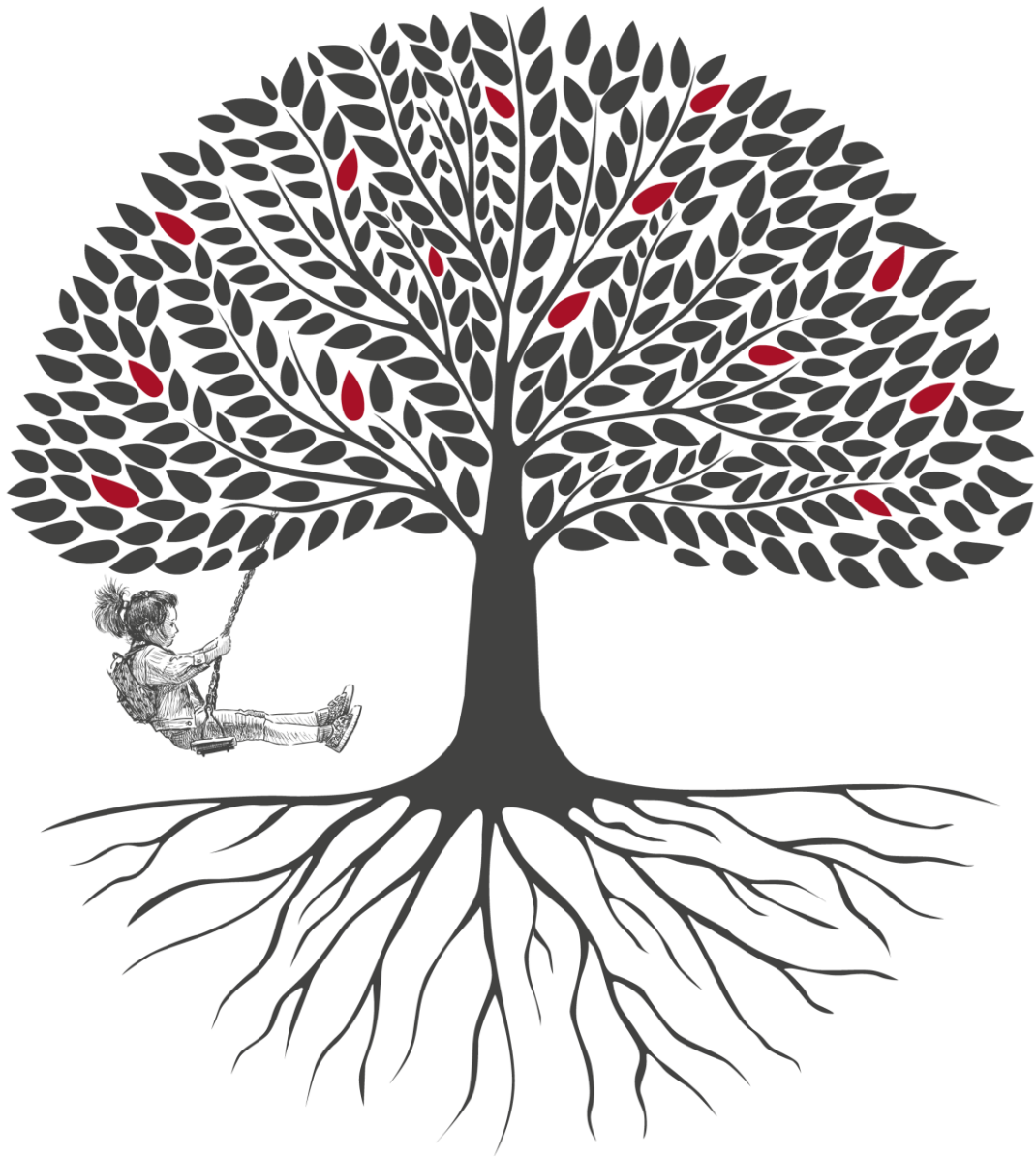
1. ”Kokemus opettaa, Voimatarinat lastensuojelussa” -kirjan viimeistely ja luovutus Tasavallan presidentille perjantaina 7.4.2017. Kirjaa oli mukana kirjoittamassa useita nuoria Voima Vaikuttaa -verkoston kautta.
2. MUUTOSVOIMAA! – kohti nuoren kokemusasiantuntijuutta -oppaan julkistaminen ja luovuttaminen ministeri Annika Saarikolle 19.9.2017.
3. Aaro Vuotilan Voimatarinoiden pohjalta sävelletyt laulut.
4. Neljä lyhytleffaa 2016 Perhehoidon päivien yhteydessä pidetystä Nuorten foorumista.
5. Yhdessä Koettua -kiertueen pohjalta tehdyt medianostot, joista laadittiin visuaalisesti kiinnostava yhteenvetokirjanen.
6. Vertaisarviointi saapuu nuorisokotiisi –esite.

VAIKUTUKSET

- Yhteistyökumppaniverkosto laajeni Yhdessä Koettua –kiertueen myötä.
- Lastensuojelun sijaishuollon lasten ja nuorten kokemusmaailmaa tehtiin näkyvämmäksi useiden eri mediakanavien kautta. Seminaareissa eri tieteen ja taiteen alat keskustelivat yhteisesti lastensuojelun sijaishuollon kokemustiedon kanssa.
- Kiertueella mukana olleet kokijat ja tekijät kokivat voimaantumisia. Palautteista nousee esiin, että nuorten ja lasten ääni on tuotu esiin, uusia ajatuksia on herätetty ja tapahtumat

toivat ymmärrystä ja keinoja vuorovaikutukseen sijaishuollossa osallistuneille ammattilaisille.

- Kiertueen pääviesti, joka nousee eri ikäisten kokemusasiantuntijoiden ja eri alojen ammattilaisilta on RAKKAUS, joka on viestinä sijaishuollossa radikaali. Se on jo nyt herättänyt keskustelua Kaikki se hyvä meissä -kampanjan myötä, mutta teeman käsittelyä jatketaan tulevana vuosina, jolloin sen vaikutuksetkin vasta nousevat esiin.
- Nuorilta nuorille -malli on todettu jo aiemmin vaikuttavaksi. Vuonna 2017 sovelsimme foorumitoimintamallia eri-ikäisten kokemusasiantuntijoiden kanssa, ja kokemuksista innostuneena foorumitoimintaa eri ikäisille kokemusasiantuntijoille tullaan tutkimaan lisää.
- Vertaisuus ja vaikuttaminen, jotka yhdistyvät foorumitoiminnassa, koettiin erityisen tärkeiksi Oulussa järjestetyssä Menneisyys-foorumissa. Osallistujille oli tärkeää, että heidän omat kokemuksensa olivat hyödyksi myös muille. Menneisyys-foorumi poiki myös jatkoyhteistyötä, ja sen innoittamana samantyylliseen työskentelyyn haetaan lisärahoitusta.
- Vertaisarvioinnin osalta, varsinaisesta arvioinnista, saadaan vaikutuksia näkyviin vasta myöhemmin, mutta mallia kehittämässä mukana olleista nuorista vertaisarviointityöskentely on tuntunut tärkeältä, koska he eivät välttämättä itse ole tulleet kuulluiksi, mutta haluavat antaa osallisuuden kokemuksen toisille nuorille. Ryhmässä toimiminen on auttanut kehittäjiä käsittelemään omia kokemuksia. Mukana oleminen on antanut vahvan merkityksen tunteen ja mahdollisuuden tehdä tärkeitä asioita.
- "Ammattilaisen näkökulmasta vertaisarvioinnin kehittäminen ja pilotointi Sankarit -kehittäjäryhmän kanssa on ollut parhaita peliliikkeitä 30-vuotisella sossu-uralla. On kombinoitunut onnistuneesti Sankarien kokemuksellinen vertaisviisaus sekä ketterän kehittämisjärjestön että kaupungin lastensuojelupalvelujen ja sosiaalipalvelujen valvonnan viranomaistyö. Olemme onnistuneesti liittyneet kansalliseen kehittämistyöhön. Osallisuuden ja vertaisuuden käsitteet ovat saaneet todellisia merkityksiä." Palautteen antoi Ansa Leinonen, sosiaalipalveluiden valvontakoordinaattori.
- Vertaisarvioinnin kehittämisestä ollaan kiinnostuneita valtakunnallisesti, ja uskomme tulevina toimintakausina toiminnan laajenevan entisestään.
- Voimatarinat -kirjasta on saatu erittäin hyvää palautetta. Ensimmäinen painos myytiin loppuun vuoden aikana. Nuoret ovat ottaneet kirjan omakseen.
- Muutosvoimaa! -opasta myyty myös hyvin, vaikka sen markkinointi jäi vähäiselle vuonna 2017.

LASTENSUOJELUN ARVIOINTI

SUUNNITELMALLINEN LASTENSUOJELU

Pesäpuun lastensuojelun arviointimallit perustuvat lapsen tarpeista lähtevään ja PRIDE:n vanhemmuuden valmiuksia työkaluna hyödyntävään toimijoiden yhteiseen arviointimalliin. Palvelutarpeen selvityksen arviointimalli ja Pysäkki-arviointimalli huostaanoton ja sijaishuollon tarpeen arviointiin sekä niihin liittyvät materiaalit, koulutukset ja toiminnalliset välineet tarjoavat lastensuojelutyöhön kehyksen, jonka avulla työntekijät voivat toteuttaa avointa ja systemaattista arviointia. Syntyneet toiminnalliset välineet tukevat vuorovaikutusta ja lasten, nuorten ja heidän läheistensä osallisuutta.

Systeemisessä lastensuojelun toimintamallissa työtä kehitetään monitoimijaiseksi ja ammattilaisten osaamista vahvistetaan suhdeperustaiseen suuntaan. Malli tarjoaa vaihtoehdon lastensuojelun sosiaalityön kokonaisvaltaiseen kulttuurin muutokseen ja ihmissuhdetyön palauttamiseen lastensuojelun sosiaalityön keskeiseksi menetelmäksi. Pesäpuu on ollut tuomassa mallia Suomeen.

Lapsilähtöinen palvelutarpeen arviointi –malli

Aiemmin Pesäpuussa kehitetty lastensuojelutarpeen selvitykseen tarkoitettu työmalli vaati päivittämistä 1.4.2015 voimaan tulleen sosiaalihoitolain ja lastensuojelulain muutosten myötä. Lastensuojelutarpeen selvityksen ja palvelutarpeen arvioinnin yhteneväisyydet ja erot ovat synnyttäneet lastensuojelussa uusia osaamis- ja kehittämistarpeita, jotta lapsen ja perheen tarpeisiin vastaava, mahdollisimman varhainen, riittävä ja tarkoituksenmukainen tuki toteutuisi.

PÄÄTAVOITE

Lapsilähtöisen palvelutarpeen arvioinnin päätavoitteena on vahvistaa lapsen tarpeista lähtevää, asiakkaiden kanssa yhteisesti toteutettavaa laadukasta ja systemaattista arviointia lastensuojeluprosessin eri vaiheissa.

TAVOITTEET 2017

Lapsilähtöisen palvelutarpeen arvioinnin kehittämisen tavoitteina oli

- 1) vahvistaa lasten ja perheiden palveluissa työskentelevien ammattilaisten ymmärrystä lapsen tarpeisiin perustuvasta alkuvaiheen arvioinnista,
- 2) tarjota työvälineitä lapsilähtöiseen, monitoimijaiseen ja osallistavaan palvelutarpeen arviointiin,
- 3) vahvistaa työntekijöiden taitoja tehdä arviointia yhdessä lapsen ja hänen vanhempiansa kanssa sekä
- 4) luoda kehittämistyön tuloksena systemaattinen lapsen elämäntilanteen ja tarpeet huomioiva palvelutarpeen arviointimalli.

TOIMINTA

Lapsilähtöisen palvelutarpeen arvioinnin kehittämistyö aloitettiin kahden työntekijän voimin vuonna 2016. Kehittämiseen haettiin tukea Lapsi- ja perhepalveluiden (LAPE) –muutosohjelman arviointia mallintavalta työryhmältä sekä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntijoilta. Työ perustui aikaisemmin Pesäpuussa julkaistuun Lapsen elämäntilanteen kartoitustyöskentelymalliin ja Lastensuojelun alkuarviointi -kouluttajakoulutuksen materiaaliin sekä oppaaseen lastensuojelutarpeen selvityksen tekemisestä. Keskiössä ovat lapsen kohtaaminen ja yhteinen, monitoimijainen palvelutarpeen arviointi lapsen elämäntilanteen ja tarpeiden selvittämiseksi.

Mallin levittämisen tueksi suunniteltiin kolmipäiväinen Lapsilähtöisen palvelutarpeen arviointi -koulutus. Ensimmäiset koulutukset toteutettiin keväällä 2017 Viitasaarella (14 osallistujaa) ja Jyväskylässä (13 osallistujaa) sekä syksyllä Helsingissä (17 osallistujaa).

Jämsän kaupungin lapsiperhesosiaalityön kanssa aloitettiin yli vuoden mittainen monitoimijaisen palvelutarpeen arvioinnin kehittämisprosessi.

Työntekijöiden kokemuksia lapsiperheiden palvelutarpeen arvioinneista koottiin Tampereen kaupungin lapsiperheiden sosiaalityöntekijöiden ja ohjaajien ja Äänekosken kaupungin sosiaalityön kanssa.

Asiakaspalautteen keräämiseksi laadittiin avoin Webropol-kysely, mutta monista yrityksistä huolimatta asiakaskokemusten kerääminen jäi hyvin vähäiseksi; asiakaskyselyn vastauksia ei saatu ja asiakkaiden osallistuminen yhteisiin tapaamisiin oli hankalaa. Ylipäänsä heidän oli vaikea hahmottaa osallistuneensa palvelutarpeen arviointiin. Asiakaspalautetta koetettiin saada myös järjestämällä avoin tilaisuus, mutta siihen osallistui vain yksi vanhempi.

TULOKSET

- Kolmen eri koulutuksen kautta on tavoitettu 44 työntekijää eri puolilta Suomea.
- Koulutuksiin on tuotettu koulutusmateriaali, joka on osallistujien käytettävissä.

VAIKUTUKSET

Systemaattisen ja lapsilähtöisyyttä korostavan palvelutarpeen arvioinnin mallin avulla sosiaalihuollon ja lastensuojelun ammattilaisten ymmärrys lapsen tarpeisiin perustuvasta alkuvaiheen arvioinnista on lisääntynyt. Koulutuspalautteen mukaan materiaali ja mallit ovat olleet sovellettavissa ja käyttöönotettavissa ja helpottaneet työntekijän työskentelyä lapsen ja hänen perheensä kanssa alkuvaiheen arvioinneissa.

*"Pystyn arvioimaan perheen tilannetta lapsen näkökulmasta paremmin."
(koulutus palaute)*

Työskentelymalliin liittyvä koulutus on myös edesauttanut työyhteisön oman arviointityön kehittämistä.

"Voimme miettiä palvelutarpeen arviointiin esitteiden tekemistä, erilaisia kysymyslomakkeita vanhemmuuteen liittyen, suunnittelun tehostamista sekä yhteenvetolomakkeiden kehittämistä erilaisia palvelutarpeen arviointeja palvelemaan." (koulutus palaute)

Palvelutarpeen arviointia tekevillä ammattilaisilla on käytössään työvälineitä lapsilähtöiseen, monialaiseen sekä lapsia ja perheitä osallistavaan palvelutarpeen arviointiin.

Työntekijöiden taidot tehdä arviointia yhdessä lapsen ja hänen vanhempiansa kanssa ovat lisääntyneet.

*"Lasten osallisuuteen panostaminen on varmasti entistä enemmän tavoitteena arvioinneissa ja ylipäänsä perheiden sosiaalipalveluiden prosesseissa."
(koulutus palaute)*

Pysäkki-malli huostaanoton ja sijaishuollon tarpeen arviointiin

Huostaanoton ja sijaishuollon tarpeen arviointiin tarkoitetun Pysäkki-mallin kehittämistyö aloitettiin Pesäpuussa vuonna 2011. Suunnitelmallisessa Pysäkki-mallissa tutkitaan ja arvioidaan yhdessä lapsen, vanhempien, läheisten ja muiden työntekijöiden kanssa, miten lapsen tarpeet tulisivat parhaiten täytetyiksi ja millaisia lapsen edun mukaisia ratkaisuja olisi jatkossa tehtävä. Mallin keskeisiä periaatteita ovat lapsilähtöisyys ja lapsen yksilöllisten tarpeiden selvittäminen, avoimuus ja yhteinen arviointi, vanhemmuuden valmiuksien hyödyntäminen työskentelyn apuvälineenä sekä pysähtyminen ja aito lapsen kasvuolojen ja elämän kokonaisvaltainen tutkiminen.

PÄÄTAVOITE

Päätavoitteena on vahvistaa lapsen tarpeista lähtevää, asiakkaiden kanssa yhteisesti toteutettavaa laadukasta ja suunnitelmallista arviointia. Pysäkki-malli pyrkii selkiyttämään työskentelyprosessia lastensuojelussa, erityisesti arvioitaessa huostaanoton ja sijaishuollon tarvetta, tavoitteiden toteutumista sijaishuollon aikana ja sijaishuollon tarvetta.

TAVOITTEET 2017

Pysäkki-arviointimallin tavoitteena oli levittää ja juurruttaa mallia seuraavasti:

- 1) vahvistaa lapsen näkökulmaa sekä lapsen, vanhempien ja muiden toimijoiden osallisuutta lastensuojelun vaativissa arvioinneissa.

- 2) antaa lastensuojelun ammattilaisille valmiuksia yhteiseen arviointiin eri osapuolten kanssa.
- 3) tarjota välineitä ja konkreettinen arviointimalli huostaanoton ja sijaishuollon tarpeen arviointiin.
- 4) lisätä suunnitelmallisuutta ja kehittää dokumentointia lastensuojelun arviointityössä.

TOIMINTA

Opas Pysäkki-työskentelymallin käyttöön valmistui alkuvuodesta. Sitä esiteltiin erilaisissa tapahtumissa ja se oli myynnissä Pesäpuun verkkokaupassa.

Työskentelymalliin liittyviä koulutuksia ei pidetty. Yhtä koulutusta markkinoitiin keväälle 2017, mutta se peruuntui osallistujien vähäisyyden vuoksi. Tilauskoulutuksista neuvoteltiin, mutta nekin siirtyivät vuoden 2017 osalta myöhäisempään ajankohtaan.

Mallin käyttöönottoa tukevat useat toiminnalliset välineet (Talotehtävä, Tarvekortit, Minun elämäni sarjakuvana, Huostaanoton ja sijaishuoltoon sijoittaminen -väittämäkortit, Vahvaa Vanhemmuutta -kortit), joista tiedottamista jatkettiin ja tehostettiin.

TUOTOKSET

- Kuka minusta huolehtii? Lastensuojelun sosiaalityön Pysäkki-malli huostaanoton ja sijaishuollon tarpeen arviointiin -opas julkaistiin. Sitä myytiin vuoden aikana lähes 70 kappaletta.
- Kaikki arviointimalliin liittyvät työvälineet olivat valtakunnallisesti saatavilla Pesäpuun verkkokaupassa: Talotehtävä, Tarvekortit, Minun elämäni sarjakuvana, Huostaanoton ja sijaishuoltoon sijoittaminen -väittämäkortit sekä Vahvaa Vanhemmuutta -kortit.

TULOKSET

Kuuden vuoden aikana Pysäkki-mallin koulutuksiin on osallistunut 76 lastensuojelun työntekijää ja opasta on myyty vuoden aikana lähes 70 kappaletta. Systemaattisesti kerättyjen koulutuspalautteiden mukaan Pysäkki-arviointimalli välineineen helpottaa arviointityötä ja vahvistaa lapsen ja hänen läheistensä osallisuutta lastensuojelussa.

VAIKUTUKSET

Pysäkki-mallin käyttökokemuksista ja vaikutuksista tarvitaan jatkossa systemaattisesti kerättyä ja analysoitua tietoa, jotta mallia voidaan kehittää edelleen lasten ja perheiden sekä lastensuojelutyön tarpeita vastaavaksi. Mallin vaikutusten tutkimiseksi suunnitellaan kysely, joka toteutetaan oppilaitosyhteistyössä Jyväskylän yliopiston kanssa ja lähetetään tulevana vuonna kaikille Kuka minusta huolehtii? -koulutuksen käyneille.

Kehittämistyön yhteydessä nousi tarve tarkastella perheen jälleenyhdistämistä ja siihen liittyviä työkäytäntöjä erityisesti lasten, nuorten ja perheiden kokemusten valossa. Tähän kehittämistyöhön päätettiin hakea erillistä rahoitusta STEA:lta. Rahoitus saatiin ja #Munperheet -hanke aloitti elokuussa 2017.

SYSTEEMINEN LASTENSUOJELU

PÄÄTAVOITE

Systeemisen lastensuojelun tavoitteena on lisätä suhdeperusteista ja monitoimijaista lastensuojelua niin, että lasten, nuorten ja heidän läheistensä kanssa tehtävä työ olisi entistä kohtaavampaa ja vaikuttavampaa.

TAVOITTEET 2017

- Systeemisen lastensuojelun periaatteiden ja ajattelua tukevien menetelmien tuominen konkreettisesti ohjaavaksi näkökulmaksi lastensuojelutyöhön.
- Aktiivinen osallistuminen systeemisen lastensuojelun toimintamallin pilotointiin ja implementointiin Suomessa osana Lapsi- ja perhepalveluiden (LAPE) muutosohjelmaa.

TOIMINTA

Jo päättyneen Lähemmäs -hankkeen työntekijät ja yhteistyökumppanit kävivät keväällä 2014 Itä-Lontoon Hackneyssa tutustumassa lapsen läheissuhteita vahvistavaan ja suhdeperusteiseen lastensuojeluun. Tämän opintomatkan jälkeen Pesäpuu on ollut aktiivisesti mukana, kun systeemistä lastensuojelun toimintamallia on levitetty ja pilotoitu osana Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa (LAPE). Mallista käydään vilkasta yhteiskunnallista keskustelua ja siihen kohdistuu paljon odotuksia entistä kohtaavammasta lastensuojelusta.

Vuonna 2017

- viimeisteltiin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) mallinnustyöryhmän kanssa *“Kohti suomalaista systeemistä lastensuojelun toimintamallia. Keskeisiä periaatteita ja reunaehdoja”* -oppaan kirjoitustyötä.
- osallistuttiin THL:n Systeemisen lastensuojelun kouluttajakoulutuksen ohjausryhmään ja koulutuksen suunnitteluun sekä valtakunnallisen pilotoinnin ohjaukseen.
- osallistuttiin kuusipäiväiseen valtakunnalliseen Systeeminen lastensuojelu - kouluttajakoulutukseen ja konsultaatioihin. Koulutus tuottaa pätevyyden systeemisen lastensuojelumallin kouluttamiseen.
- pidettiin puheenvuoro kouluttajakoulutuksen aloitusseminaarissa (100 osallistujaa). Mallia lähti pilotoimaan yli 200 sosiaalityöntekijää.
- tehtiin opintomatka (2 pvä) Lontooseen Vantaan kaupungin sosiaalityöntekijöiden kanssa. Tapaaminen Morning Lane Associatesin johtaja Steve Goodmanin ja koulutusjohtaja Liz Bosanquetin kanssa.
- konsultoititiin Perusturvaliikelaitos Saarikkaa mallin käyttöönotossa.
- suunniteltiin Jyväskylän kaupungin systeemisen lastensuojelun pilotointia, järjestettiin yhteistyössä Jyväskylän lastensuojelun avohuollon työntekijöiden aloitustapaaminen (40 osallistujaa). Suunniteltiin ja käynnistettiin Jyväskylän pilottitiimien Systeeminen lastensuojelu -koulutus (2 x 14 osallistujaa).
- käynnistettiin THL:n ohjauksessa Saarikan ja Kuopion kaupungin pilottitiimien kouluttajien työnohjaus.
- toteutettiin ‘Systeemejä ja suhteita – Hackneyn mallista apua vaikuttavaan lastensuojeluun?’ -alaseminaari Valtakunnallisilla Lastensuojelupäivillä yhdessä ohjausryhmän ja Mäntsälän lastensuojelun kanssa. Osallistujia oli noin 250. Alaseminaaria varten tuotettiin kaksi lyhytvideota, jotka löytyvät Youtubesta.
- Kirjoitettiin ja osallistuttiin aktiivisesti systeemistä mallia koskeviin keskusteluihin somessa.

TULOKSET

Pesäpuu on ollut vahvasti mukana tuomassa systeemistä ja suhdeperusteista lastensuojelua Suomeen. Vuosina 2014–2017 järjestö on ollut aktiivisesti LAPE-ohjelmassa vaikuttamassa siihen, että tällä hetkellä lähes kaikissa maakunnissa kokeillaan systeemistä lastensuojelua. Pilotoivia maakuntia on 14, pilottialueita 36 ja tiimejä 40–50. Mallista käydään vilkasta yhteiskunnallista keskustelua ja siihen kohdistuu isoja odotuksia entistä kohtaavammasta lastensuojelusta. Pesäpuu on osallistunut aktiivisesti tähän keskusteluun muun muassa somessa.

Pesäpuun työntekijä toimi sihteerinä LAPE-ohjelman erityistason palveluita mallintaneessa työryhmässä, jonka tehtävänä oli miettiä, miten Hackneyn mallia voitaisiin soveltaa Suomessa. Työryhmän raportti 'Kohti suomalaista systeemistä lastensuojelun mallia – keskeisiä periaatteita ja reunaehdoja' julkaistiin keväällä 2017.

Mallin pilotoinnin tueksi THL järjesti kaksi kouluttajakoulutusta, jonka ohjausryhmässä oli Pesäpuun työntekijä. Hän osallistui myös itse koulutukseen ja toimi kahden pilottitiimin kouluttajana Jyväskylän kaupungissa. Lisäksi hän toimi kahden pilottitiimin kouluttajien työnohjaajana. Pesäpuussa on edellytykset jatkossakin systeemisen lastensuojelun pilotoinnin, kehittämisen ja levittämisen tukemiseen mm. koulutuksen ja konsultaatioiden avulla.

TUOTOKSET

- Lahtinen, Pia & Männikkö, Leena & Raivio, Marketta (2017) Kohti suomalaista systeemistä lastensuojelun toimintamallia. Keskeisiä periaatteita ja reunaehdoja. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Työpaperi 7/2017. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (sihteerityö)
- Pesäpuun Havinaa –sarjan blogikirjoitus: 'Suhteita ja systeemisyyttä' - se on tunnin tapaaminen ja kiitos hei' suhdeperusteinen ja systeeminen lastensuojelun nuoren silmin, Milla Kuparinen ja Pia Lahtinen (10.3.2017)
- Videot Youtubessa:
 - Terveisiä Hackneysta. Steve Goodmanin terveisiä systeemisen lastensuojelun toimintamallin edellytyksistä: <https://www.youtube.com/watch?v=4FtoKIR9LNQ>
 - Mäntsälän lastensuojelun keskeisiä periaatteita: https://www.youtube.com/watch?v=DhPX4yBS-_U
- Puheenvuorot:
 - Systeemejä ja suhteita – Hackneyn mallista apua vaikuttavaan lastensuojeluun - alaseminaari. Valtakunnalliset lastensuojelupäivät 26.9.2017, Helsinki.
 - Hackneyn mallin taustaa ja soveltamismahdollisuudet Suomessa. Systeeminen lastensuojelu -kouluttajakoulutuksen avausseminaari. 3.4.2017, Helsinki.

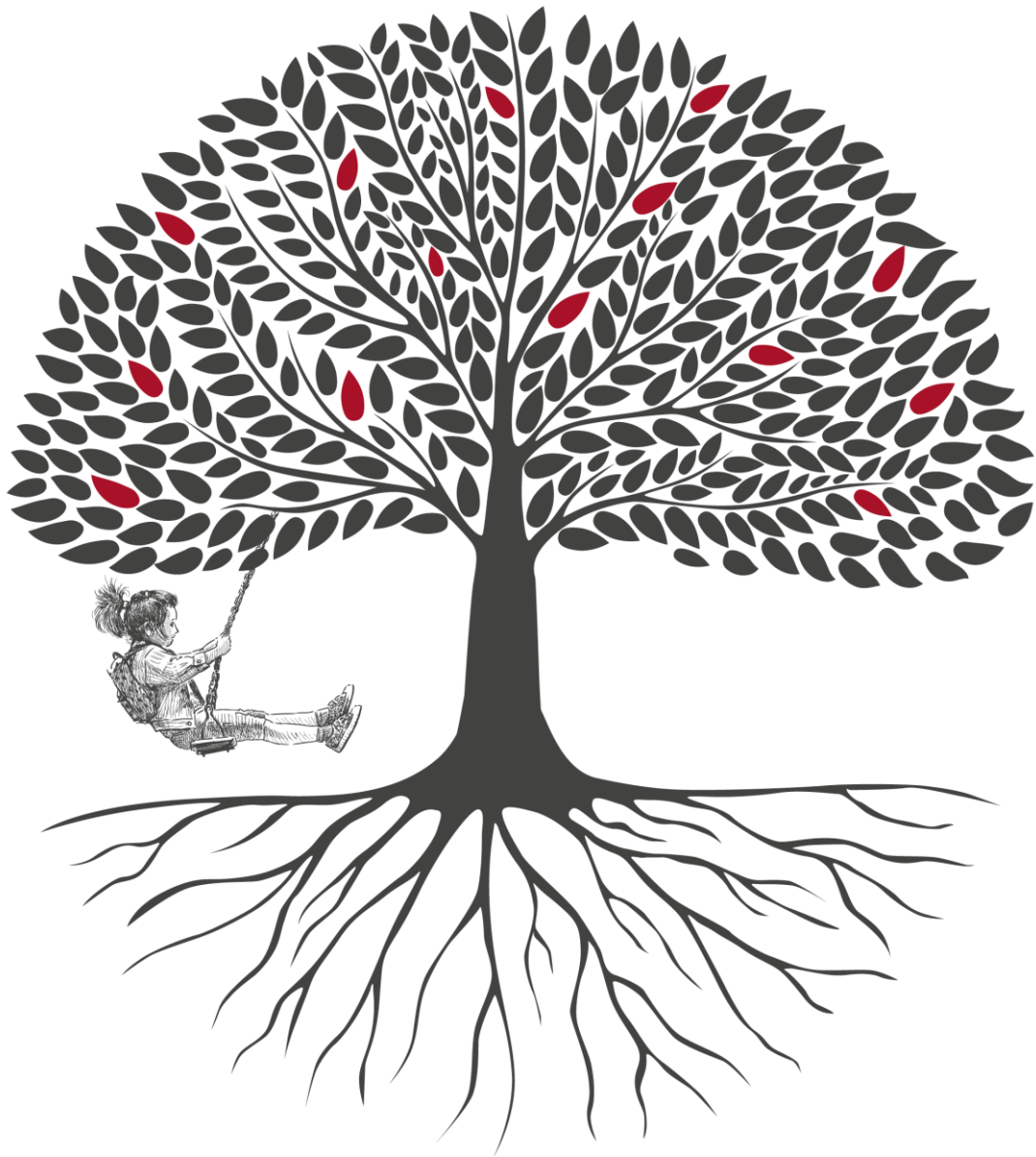
VAIKUTUKSET

Itä-Lontoon Hackneyssa systeemisen lastensuojelun avulla on pystytty luomaan sellainen toimintakulttuuri, joka mahdollistaa arvostavan vuorovaikutuksen lasten, perheiden ja työntekijöiden kesken. Systeemisen mallin kokeilu ja käyttöönotto vuosina 2007–2011 muutti täysin koko lastensuojelun. Asiakkaiden näkökulmasta esimerkiksi suunnitellusti päättyneet asiakassuhteet kaksinkertaistuivat ja huostaanotettujen lasten määrä ja kodin ulkopuoliset sijoitukset vähenivät 40 prosenttia. Asiakkaat kokivat tulleen ystävällisesti kohdatuiksi.

Työntekijöiden näkökulmasta muutos kolminkertaisti työntekijöiden asiakkaiden kohtaamiseen käytettävän ajan, henkilökunnan sairauspoissaolot vähenivät 55 prosentilla ja mallin käyttöönotto paransi työntekijöiden työssä viihtymistä ja pysyvyyttä.

Ennen valtakunnallista pilotointia systeemistä mallia oli kokeiltu jossakin määrin eri puolilla Suomea: Mäntsälässä, Raumalla, Vantaalla ja Helsingissä. Pisimmällä kokeilussa on Mäntsälän kunta, jossa alkutilanteessa yhdellä sosiaalityöntekijällä oli 50–60 asiakasta ja tällä hetkellä noin 15. Nykyisin sosiaalityöntekijä pystyy tapaamaan asiakkaitaan jopa 2–3 kertaa viikossa, ja lastensuojelun asiakkuus on aktiivista työskentelyä.

Vaikka Suomessa vaikuttavuustutkimuksen tulokset valmistuvat vasta vuonna 2018, jo nyt voidaan sanoa, että kyse on lastensuojelun suuresta kulttuurisesta muutoksesta, jopa vallankumouksesta. Muutoksella halutaan varmistaa yhteistyö lapsen ja perheen kanssa sekä yksilöllinen, lapsen ja perheen tarpeet huomioiva kokonaisvaltainen ja monitoimijainen tuki. Lastensuojelutyön onnistumisen ytimessä on osaava, lapsiin ja perheisiin sitoutuva lastensuojelun sosiaalityö. Systeemiseen ajatteluun ja perheterapeuttiseen työotteeseen perustuva toimintamalli tukee tätä ajattelua.

TOIMINNAN TUKI

Tiimin henkilöstöresurssit ovat olleet talouspäälikkö Jenni Ruohonen, toiminnanjohtaja Jari Ketola, kehittämispäälikkö Pia Lahtinen, toimistos sihteeri Piritta Schulz sekä viestintäkoordinaattori Marjukka Koskenkorva. Ulkopuolisia palveluja ovat tuottaneet Aava & Bang, Meltwater ja Nettiammattilaiset Oy.

Toimintaympäristö ja tavoitteet

Tiimin tehtävänä on ollut tuottaa taloushallinnon, viestinnän, markkinoinnin ja johtamisen tukipalveluja Pesäpuulle. Tiimin strategisena tavoitteena on lisätä Pesäpuun tunnettuutta, asiakkuuksia ja toimintatuottoja sekä turvata toiminnan pitkäjänteisyyttä varmistamalla resurssit. Toimintavuonna 2017 tiimin vastuulla on ollut suunnitella varainhankinnalle, viestinnälle ja markkinoinnille strategiset tavoitteet ja toimenpiteet.

Toiminnan kasvaessa on kehitettävä organisaation sisäistä vuorovaikutusta ja viestintää. Niiden avulla saadaan kaikki työntekijät ja hallitus toimimaan systemaattisesti, kokonaisvaltaisesti ja samansuuntaisesti, jolloin uloslähtevät viestit vahvistavat mielikuvaa yhtenäisestä Pesäpuusta. Tämä lisää luottamusta ja paremmat edellytykset kehittää lastensuojelua kumppaneiden kanssa.

Toimintaympäristön haasteet tunnettuuden kasvattamiseksi liittyvät toisaalta laajaan rakenteiden ja uudistusten määrään, jotka koskevat lastensuojelua, mutta myös kovenemaan kilpailuun näkyvyydestä. Uudet toiminnot ja viestinnän uudet kanavat ja välineet vaativat resursseja, mikä luo kustannuspaineita koko organisaation toimintaan.

Toiminta

Toiminta on edennyt pääosin tavoitteiden mukaisesti. Tiimi kokoontui vuoden aikana seitsemän kertaa.

Toimintakauden aikana tiimi on luonut asiakasjohtamisen vuosikellon ja asiakasrekisterin. Nämä on esitelty henkilöstölle ja otettu käyttöön. Henkilöstö koulutettiin myös Skype videoneuvotteluohjelman käyttöön.

Pesäpuun mielikuvaa yhteistyötahojen ja kumppaneiden arvioimana kartoitettiin NPS-kyselyn avulla, josta saatu suosittelevuusindeksi on 9,25 toimintojen osalta ja 9,00 toiminnallisten välineiden osalta (asteikolla 1-10). Tulosta on pidettävä erinomaisena. Kyselyyn vastasi 67 kumppanista 27.

Toiminnallisten välineiden myyntiä on tehostettu Google adwords -palvelulla. Toimintajaksolla palvelu avattiin helmikuun alussa ja sopimuskausi päättyi lokakuussa. Markkinointi on tuottanut

Pesäpuun verkkokauppaan vierailuja koko vuonna 3114 kappaletta. Yksittäisen käynnin kustannus on ollut 0,34 €. Myynti kasvoi koko vuonna yksityisasiakkaiden osalta noin 48 %.

Facebook-mainoskampanjoita toteutettiin kolme kappaletta, ja mainoksia näytettiin yhteensä noin 80 000 kertaa. Niiden kautta ohjautui verkkokauppaan lähes 3200 kävijää. Kustannus kävijää kohden oli keskimäärin 0,21 €/käyntikerta.

Tiimin jäsenet tekivät hakemuksen #Munperheet -hankkeelle, joka saikin rahoituksen vuosille 2017–2020. Kesäkuussa käynnistettiin hanketyöntekijän rekrytointi Tampereelle. Pesäpuun kolmelle Tampereen työntekijälle vuokrattiin elokuussa toimitilaa toimistohotellista ydinkeskustasta/Hämeenkadulta.

Pesäpuu oli yhteistyötahona mukana seuraavissa STEA:lle suunnatuissa hankehakemuksissa: Väestöliiton hanke lastensuojelunuorten huono-osaisuuden ennaltaehkäisyyn, Sateenkaariperheet ry:n hanke Väriä perhehoitoon, Pelastakaa Lapset ry:n hanke Arjesta voimaa – lapsikeskeinen työ ja myönteinen tunnistaminen lapsen arkiympäristöissä ja Auta Lasta ry:n Veturointi-hanke. Pesäpuun tuotteiden käyttöä koskeva opinnäyteyhteistyö aloitettiin AMK opiskelijan kanssa. Toukokuussa tavattiin STEA:n edustaja ja pohjustettiin syksyn rahoitushakemuksia yhteistyöneuvottelussa. Lisäksi Kulttuurirahastolle tehtiin hakemus Tuettuna, ei leimattuna – Lastensuojelun uusi sukupolvi –hankkeelle, mutta rahoitusta ei toistaiseksi tullut.

Vuoden 2018 toimintasuunnitelma saatiin valmiiksi ja vuoden teemaksi valittiin #Luovuttamatonta (tulokulma) ja ”Maa voimistuu lapsistaan”. STEA:lle tehdyissä vuoden 2018 rahoitusta koskevissa hakemuksissa ja selvityksissä keskityttiin erityisesti tavoitteiden ja toimintojen selkeyttämiseen, palautteen keräämiseen sekä tulosten ja vaikutusten arviointiin. Osallisuus-tiimi nosti esille jälkihuoltonuorten itsenäistymisvarojen ongelmat toimeentulotuen myöntämisessä. Asia eteni aina eduskunnassa tehtyyn kirjalliseen kysymykseen saakka. Eduskuntakäsittelyn jälkeen STM laati kirjelmän Kelalle ja kuntaliittoon kunnille välitettäväksi, jossa selkiytettiin ja pyydettiin ottamaan huomioon jälkihuollon vaikutukset Kelan etuuksia myönnettäessä.

Varainhankinnan strategiaa pohjustettiin tekemällä eettiset ohjeet Pesäpuun varainhankinnalle. Ne käsiteltiin ja hyväksyttiin sekä työyhteisössä että hallituksessa 9/2017. Samalla aloitettiin varainhankinta- ja viestintästrategian pohjustaminen, jotka valmistuivat syyskaudella. Oppilaitoksia kontaktoitiin markkinointiyhteistyön merkeissä, mutta ainakaan heti ei saatu oppilasyhteistyötä avattua. Markkinointisuunnitelmaa toiminnallisille välineille tehdäänkin omana työnä vuodelle 2018. Toiminnallisten välineiden tuotekuvauksia uudistettiin sekä jaettiin välineiden vastuita tiimeille/asiiantuntijoille. Tuotekansiosta valmistui ensimmäinen versio ja kuvauksia tuotetaan tiimeittäin lisää.

Asiakkuuksien vuosikellon mukaisesti kontaktoitiin strategisia kumppaneita ja tavattiin Seinäjoki (Etelä-Pohjanmaa), Tampere (Pirkanmaa) ja Kokkola (Keski-Pohjanmaa) syyskuussa sekä täydennettiin asiakashallintarekisteriä. Asiakaskontakteissa keskityttiin selkeästi maakunnallisiin toimijoihin. Strategisista kumppaneista eniten yhteistyötä tehtiin Keski-Suomen ja Pohjois-Savon

kanssa. Asiakaskäynneillä nousi tarpeita yhteistyön tiivistämisestä ja kehittämisestä SISUKAS- ja Salapoliisi-toiminnan sekä nuorten vaikuttajaryhmien kuten myös perhehoidon maakunnallisen mallin osalta.

Toimintaa esiteltiin ja toiminnallisia välineitä markkinoitiin mm. Etelä-Pohjanmaan lastensuojelupäivillä Seinäjoella, Nuori 2017 -päivillä Tampereella, sekä Talentian Sosiaalityön päivillä Helsingissä, Lastensuojelun päivillä, Toimintaa esiteltiin Surukonferenssissa Tampereella, Suomen musiikkiterapiayhdistyksen koulutusviikonlopussa Hankasalmella ja sosiaalityöntekijöiden päivillä Helsingissä sekä lastensuojelun kesäpäivillä Kotkassa.

Viestintä

Vuoden aikana kehitettiin Pesäpuun ulkoista viestintää merkittävästi. Toimintakaudella käynnistettiin Pesäpuun kotisivujen uudistaminen yhteistyössä Aava & Bangin kanssa. Brändi-ilmeen ja ohjeistuksen tekemistä jatkettiin. Yhdessä koettua -hankkeelle luotiin kotisivut yhdessä osallisuus-tiimin sekä Aava & Bangin kanssa.

Uutiskirjeet päätettiin lähettää vuoden alusta kerran viikossa, ja sille luotiin sisältö rakenne ja uuden brändin mukainen ilme. Uutiskirjeellä oli vuoden lopussa 1477 tilaajaa. Mediaseuranta aloitettiin tammikuussa yhteistyössä Meltwaterin kanssa, ja mediaosumia seurattiin viikoittain. Pesäpuun Twitter-tili otettiin aktiivisesti käyttöön helmikuun alusta, ja Pesäpuulle luotiin samaan aikaan myös Instagram-tili.

Kiusaamista vastaan olevaa Facebook-mainoskampanjaa suunniteltiin erityisesti loppuvuoteen. Kampanja lähti hyvin käyntiin, mutta ei sitten lopulta saanut ihmisiä ja yrityksiä liikkeelle.

Tulokset

						TAVOITTEET		
		Q1	Q2	Q3	Q4	2017	2018	2019
Facebook	n. 1200	1797	1980	2145	2255	2500	5000	7500
Twitter	0	307	434	639	710	500	1500	3000
Instagram	0	-	-	389	529	500	1000	1400
Uutiskirje	1407	-	-	1464	1477	-	2300	3500
Blogi: näyttökerrat	3131	2522	4153	5220	7338	-	-	-
Blogi: vierailijat	2214	1965	3108	3871	5217	-	-	-
Tuotemyynti		49 376	77 230	111 447	172405	160 000	170 000	180 000

Vaikutukset ja jatkokehittäminen

Viestinnän ja markkinoinnin ansiosta lisääntynyt tietoisuus Pesäpuun toiminnasta auttaa pitkällä aikavälillä sekä substanssikehittämisessä että lastensuojelun palvelujen juurruttamisessa, mutta myös uusien kehittämiskumppanuuksien saamisessa. Pitkällä aikavälillä myös asiakkuudet vahvistuvat kumppanuuksiksi säännöllisen yhteistyön ja laaja-alaisemman kehittämistyön mahdollistuessa. Ymmärrys kumppanipuolten tarpeista lisääntyy ja syvenee. Hyvin liikkeelle lähtenyt tunnettuuden lisääntyminen pohjustaa myös tulevaa oman toiminnan tuottojen kasvattamista, erityisesti lahjoittamisen ja yritys yhteistyön osalta.

Lyhyellä aikavälillä Pesäpuun oman toiminnan tuotot ovat lisääntyneet pitkän laskukauden jälkeen. Toiminnalliset välineet ovat tehokkaammassa käytössä ja tavoittaneet erityisesti yksittäiset asiakkaat ja ihmiset entistä paremmin. Kyselymme mukaan ne ovat myös vaikuttavia ja palvelevat käyttäjiä erinomaisesti (NPS kysely arvosana 9, 15 asteikolla 1–10). Toiminnallisten välineiden käytön tutkimisessa tehtiin opinnäyteyhteistyötä.

Asiakaskäynnit ja kumppanuusneuvottelut ovat tuottaneet uutta kehittämistyötä erityisesti maakuntatasolla. Etelä-Pohjanmaalla aloitetaan yhteistyö SISUKAS-toiminnassa sekä perhehoidon maakunnallisen mallin kehittämistyössä (sukulaiset), Varsinais-Suomessa yhteistyö käynnistyy uudenlaiseen allianssimenettelyyn osallistumisella, ja kehittämisalueina ovat lasten ja nuorten osallisuus, kokemusasiantuntijuus, SISUKAS toiminta sekä perhehoidon tukipalvelut ja mahdollisesti lasten ja nuorten osallisuuteen liittyvät tukitoiminnot/kouluttaminen, perheiden jälleen yhdistäminen (myöhemmin) ja PRIDE ennakkovalmennus.

Aktiivinen viestintä ja näkyvyyden lisääntyminen ovat lisänneet myös yhteistyöpyyntöjä ja kehittämiskyselyjä Pesäpuuhun päin. Haasteeksi nouseekin resurssien vahvistaminen tarpeiden ja kysynnän lisääntyessä.

Toiminnan jatkokehittämiseksi ja viestinnän vaikuttavuuden lisäämiseksi tulee lisätä digitaalista viestintää toiminnasta referenssein. Lahjoittaminen ja muiden asiakkuuksien hallinta vaativat tietohallinnollisia ratkaisuja asiakasrekisterien osalta. Lahjoitusmarkkinointiin tarvitaan osaamisresurssia viimeistään strategiakauden viimeisenä vuonna 2019. Valtakunnallisten tietohallintajärjestelmien ja palvelukuvaus sivustojen kehittyessä on Pesäpuunkin tuotettava palvelukuvaus tietokantaan. Toimintamme vaikuttavuuden mittaamista on lisättävä mm. suunnitelmallisesti asiakaspalautetta keräämällä.

Henkilöstöhallinto

Järjestön tärkeä voimavara on pitkäjänteiseen työhön sitoutunut, osaava, innostunut ja motivoitunut henkilökunta. Yhdistyksen henkilökuntaan kuuluvat toiminnanjohtaja, talous- ja hallintopäällikkö, kehittämispäälliköt, asiantuntijat ja toimistosihteeri sekä tarpeen mukaan palkattavia kokemusasiantuntijoita. Lisäksi yhdistys työllistää eri osa-alueiden erityisosaajia tarpeen mukaan.

Pesäpuun henkilöstöpolitiikalla halutaan lisätä työntekijöiden työssä jaksamista. Tärkeitä osa-alueita ovat strategiaan ja osaamistarpeeseen liittyvä koulutuspolitiikka, työterveyshuolto, mahdollisuus työnohjaukseen, liikuntaan ja virkistykseen. Kokemuksellisilla ja henkilökohtaisilla lisillä kannustetaan työntekijöiden sitoutumista. Työntekijöiden työterveys järjestetään Mehiläisessä. Käytössä ovat virike- ja lounassetelit.

Vuoden lopulla päivitettiin työsuojelun toimintakokonaisuuteen liittyvät työterveyssuunnitelmat ja -sopimukset sekä hyväksyttiin yhteistoimintamenettelyllä päihdeohjelma, epäasiallisen kohtelun ehkäisyn ja käsittelyn ohje ja työkyvyn ylläpitämisen ja tukemisen ohje. Henkilöstön hyvinvointia mitattiin Firstbeat-mittauksella, josta jokainen työntekijä sai henkilökohtaisen palautteen, ja mittausten osalta saatu yhteinen kokoava palaute käytiin läpi henkilöstön kanssa. Saadun palautteen perusteella sovittiin, että jokainen tekee henkilökohtaisesti itselleen sopivaksi katsomiaan muutoksia palautteen perusteella ja sen lisäksi työyhteisössä pyritään edistää työhyvinvointia lisäämällä taukoliikuntaa ja tauottamalla työpäivään palauttavilla kahvitunneilla. Sovittiin myös, että työyhteisönä voidaan tehdä jotain yhteistä hyvinvointia lisäävää muutaman kerran vuodessa, kuten käydä museossa. Firstbeat-mittauksen kustannuksiin osallistui Eläkevakuutusyhtiö Veritas.

Vuoden aikana luotiin toiminnan suunnittelua ja toteuttamista vastaavat tiimit: Perhehoidon tiimi, PRIDE-tiimi, Osallisuus-tiimi sekä hallinto- ja markkinointitiimi. Työtä tiimien toiminnan kehittämiseksi ja vuorovaikutuksen lisäämiseksi jatkettiin henkilöstöpalaverissa. Kehittämiskeskustelut käytiin jokaisen työntekijän kanssa marras-joulukuussa ja niissä käytiin läpi kuluneen vuoden tulokset ja haasteet sekä tulevan vuoden tavoitteet ja tuen tarpeet.

Sisäisen hallinnoinnin raskautta ja palaverien päällekkäisyyksiä päätettiin keventää jättämällä viikkopalaverit pois ja lisäämällä ennakoivaa sisäistä tiedottamista muilla keinoin. Vuoden osalta taloudesta raportointia kuukausittain ja toiminnasta neljännesvuosittain. Raportointia päätettiin keventää vuodelle 2018. Toiminnan kehittymisestä tuotetaan talouden osalta edelleen kuukausiraportit ja laajemmat katsaukset toimintaan tehdään jatkossa kuuden kuukauden välein.

Yleisavustus

Toiminnanjohtaja, Jari Ketola

Talous- ja hallintopäällikkö Jenni Ruohonen

Oma rahoitus

Toimistotyöntekijä Piritta Schulz

STEa Paikka auki

Viestintäkoordinaattori Marjukka Koskenkorva

STEa kohdennettu avustus

Kehittämispäällikkö Jaana Pynnönen

Kehittämispäällikkö Sari-Anne Paaso (67 % työajasta, lyhennetty työaika 80 % 30.6.2017 asti)

Kehittämispäällikkö Sirpa Yli-Rekola 70 %

Kehittämispäällikkö Hanna Piironen 63 % työajasta

Kehittämispäällikkö Riikka Huusko (1.8.2017 alkaen, lyhennetty työaika 80 %)

Kehittämispäällikkö Pia Lahtinen (31.7.2017 asti)

STEa kohdennettu avustus, Osallisuuden taidot ja valmiudet

Kehittämispäällikkö Johanna Barkman

Asiantuntija Pipsa Vario (äitiyslomalla)

Asiantuntija Helena Inkinen (äitiysloman sijaisuus)

Asiantuntija Onni Westlund (1.5.2017 alkaen, 60 % työajalla)

STEa Sijoitetun lapsen koulunkäynnin tukeminen

Projektipäällikkö Christine Väliavaara

Psykologi Elisa Oraluoma (äitiyslomalla 7/2017 alkaen)

Kehittämispäällikkö Hanna-Leena Niemelä (äitiysloman sijaisuus 7.8.2017 alkaen)

STEa Pienten 3–5-vuotiaiden lasten osallisuus, kehittämishanke 2017-2019

Kehittämispäällikkö Sari-Anne Paaso 33 % työajasta

Kehittämispäällikkö Hanna Piironen 37 % työajasta

STEa #Munperheet, kehittämishanke 2017-2020

Kehittämispäällikkö Pia Lahtinen (1.8.2017 alkaen)

Asiantuntija Reetta Peltonen (11.9.2017 alkaen)

STEa PePpi – vapaaehtoiset voimavarana sijaisperheiden tukemisessa 2012–2017

Maaret Parviainen (Pelastakaa Lapset ry, lokakuulle 2017)

Heini Aaltonen (Pelastakaa Lapset ry, lokakuulle 2017)

Liite 1 Edustukset 2017

	Toiminta, verkosto, järjestö tms.	Jäsen	Varajäsen
Valtiolliset elimet			
	LAPE: Ohjausryhmä	Jari Ketola	
	LAPE Keski-Suomen ohjausryhmä	Jari Ketola	
	LAPE Keski-Suomen vaativat palvelut työryhmä	Jari Ketola	
	LAPE Pohjois-Savon ohjausryhmä	Jari Ketola	
	LAPE: Perhehoidon mallinnustyöryhmä	Jaana Pynnönen	
	LAPE: Monitoimijainen lastensuojelun toimintamalli - mallinnustyöryhmä	Pia Lahtinen	
	LAPE: Systeeminen lastensuojelu - kouluttajakoulutuksen ohjausryhmä	Pia Lahtinen	
	STM: Itsemääräämisoikeuslainsäädännön valmistelu, lastensuojelun alatyöryhmä	Hanna Piironen	
	LAPE: Sijaishuollon valvonta ja ohjaus -mallinnustyöryhmä	Hanna Piironen	
	KELA: Kanta-palvelujen asiakasraati	Hanna Piironen	Helena Inkinen
	Lapsiasiain neuvottelukunta asiantuntija jäsen (pysyvä)	Jari Ketola	
	Tulevaisuuden lapsipalvelut työryhmä, puheenjohtajuus	Jari Ketola	
	Maakunnan yhteistyöryhmä (Myr)	Jari Ketola	
Hankkeet, Järjestöt, säätiöt, verkostot			
	LSKL: lapsen oikeuksien vaihtoehtoinen raportointi, väkivalta työryhmä	Jaana Pynnönen	
	LSKL: Lastensuojelun toimeenpanon neuvottelukunta, varapuheenjohtaja	Pia Lahtinen	
	LSKL:n koordinoima Anna ääni lapselle - kuntavaalikampanja	Marjukka Koskenkorva	
	SOS-lapsikylä: Ylitse-projektin ohjausryhmä	Sari-Anne Paaso	
	LSKL: Lasten puutarhajuhlat/juhlatoimikunta	Sari-Anne Paaso	
	HDL: Perhetalkoot-hankkeen ohjausryhmä	Hanna Piironen	
	LSKL: Lapsen oikeuksien vaihtoehtoinen	Sirpa Yli-Rekola	

[illegible]